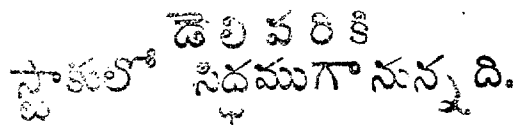


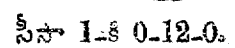


Vol. 7. { చెన్న పట్టణము 1920 వ సం॥రం డిసంబరు నెల 28 తది మంగళవారం } No. 223  
 పంపుము. 3. { శాస్త్రి నామ సంవత్సర మాగ్గ శిరమా వజ్రమాస తృతీయ 3. } సంచిక ౨౨౩

సంచిక ౨౨౩



శ్రీమద్భగవద్గీత ప్రసిద్ధి కల్పించిన  
 ఇతర గ్రంథములలో నొప్పులను కూడ  
 మా బుక్స్ షాపులలోను బాటి  
 కలర్ మా ముద్రా పరిచయము.  
 పుస్తక విని 0-10-0 లగా.



జరి, 1-8 0-6-0

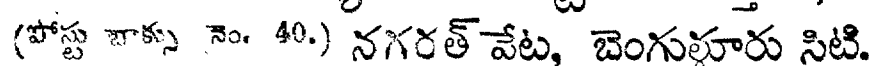
ସଦି, 1-3 0-2-0

[illegible]

సం. 9 సెకండు లైను బీచ్, మదరాసు.

75:

உருகியதில், உருகியதில் உருகியதில், உருகியதில்.



అమృతాంజనం వీటి వారి కీర్తి భాగ్యమునందు అమృతాంజనం, తామరలైలము, మోహినిలైలము, వంశచూర్ణము మొదలగు ముఖ్యోపదములే గాక, తరము లగు మండలు కూడ అనేకము లున్నవి. కావలసినవారు కేరలాగున కెప్పించి చూడవచ్చును. కేరళగునకు వానినచో తక్షణం పంపెదము.

ಪಾಂಚಾಯಿ ನಂ ೧೩.

శ్రీమహా నామ చామృతదీపికాదు జట్కాది  
గణ్యము మీదుగా బాంధవులచే గాంధీయము, కిరీతి పాఠి  
ప్రస్థావనాదు మృత్యునందెను.



## ఆంధ్రపత్రిక

1920-వ సం. దిసంబరు నెల 28-వ తేది

మంగళవారము.

## గాంధీ సందేశము

గాంధీ సందేశము విజయము గాంచలేదని, మనరాజకీయవేత్తలు గొందరుపలుకుట యాచారమయినది. వారు తమ నుడువులను నమ్ముచున్నారో లేదో జెప్పజాలము, ఇంతకాలము నుండియు కాంగ్రెసుసభ జరుగుచున్నను, ఆసభను గూర్చి జనసామాన్యమున కేమయిన దెలిసినా? సభ ఎప్పుడు జరుగుచున్నదో, ఏమూల జరుగుచున్నదో కూడ, వారికి దెలియకుండెను. లాంగు కోట్లవారు, తెల్లతలపాగాలవారు మాత్రమే, రాజకీయసభల నలంకరించుచుండిరి. ఆంగ్లభాషయందే ప్రసంగముల నన్నిటి గావించుచుండిరి. సభ ముగిసినపిమ్మట, గాథనిద్రబోవుచు, సభ తిరిగి జరిగెడి సమయమునకు మేలుకొనుచుండిరి. జీవకళలేని నిట్టి సభకు, గాంధీ నూతనజీవము బోసెను. ఇప్పుడు రయితులు, వర్తకులు, మహమ్మదీయులు మొదలగువా రీసభలో నత్యుత్సాహముతో పాల్గొనుచున్నారు. రయితులసభ యొకటి ఆయోధ్యలో నిటీవల జరిగియుండెను. ఆసభకు లక్షమంది ప్రతినిధులు వచ్చియుండిరి. కలకత్తా కాంగ్రెసు శిర్కానము సీసభవారామోదించి రని, తంతి వార్తలు దెలుపుచున్నవి. రాజకీయ విషయములనిన దూరముగ తొలగించుండెడి మార్వాడీలు, కాంగ్రెసుసభ కధికసంఖ్యలతో విచ్చేసి, గాంధీ కార్యక్రమము నామోదించుచున్నారు. హిందూ మహమ్మదీయ సంయోగము, బలపడుచున్నది. ప్రజలలో నిదివర కెన్నడును నిట్టి గాఢప్రబోధముదయింపలేదు. దేశమున గలిగిన నూతనవికాసము జూచి యానందించుటకు మారుగ, మన ప్రముఖులు గొందరు నోళ్లను చప్పురించుట, వింతగ నున్నది. నాగపురపు కాంగ్రెసుసభ, వెనుకటి పాటను తిరిగి పాడవలయు ననియు, తిరిగి ఇంగ్లండు మొదలగు దేశములకు రాయబారులను పంపవలయు ననియు, వీరు తలంచుచున్నారు. కాని, వీరి తలంపులు విఫలముగాకమానవు. వీరి కొరకు, ప్రజలు తమ దృఢసంకల్పమును మార్చుకొని, ఇంకను ఇదుమల గుడుచుట కంగీకరింపరు. ఆంగ్ల విద్యాధికులు గొందరు, తమ వ్యామోహమును విడనాడజాలక, ఆధ్యాత్మికసాధన మాహాత్మ్యమును నిరసించుచుండ, ఆంగ్ల దేశప్రముఖులుగొందరు దీని యుత్కృష్టతను గ్రహించుచున్నారు.

సర్ వెలంటయిను ఛిరాలు, హిందూదేశ ప్రజలకు మిత్రుడు గాడు. అధికారాభిమాని యని మా చదువరు లెరుంగుదురు. లోకమాన్య తిలకు, కారాగృహమున నున్నపుడు వారిని నిందించిన ఘనుడు. ఆతనిపై పరిహారము బడయుటకే లోకమాన్య డాంగ్ల దేశమునకు వెడలి అపజయము గాంచియుండెను. ఛిరాలుగారికి, గాంధీపై ప్రత్యేకాభిమాన ముండుట కవకాశము లేదు. సహాయ నిరాకరణోద్యమ మేలేరుననున్నదో కనుగొనుటకు, ఛిరాలుగారు హిందూదేశమున తిరుగుచున్నారు. ప్రభుత్వమువారికి, వీరు అతిథులుగనున్నారు. లండను ట్రెయిన్సుపత్రికకు వీరు వ్రాసిన ప్రధానవ్యాస సంగ్రహమును, రూటరు దెలుపుచున్నాడు. మూడు

సంవత్సరముల యనంతరము, హిందూదేశమున గలిగిన మార్పులు ఛిరాలుగారి కాశ్చర్యము గలిగించెను. ప్రాచ్యప్రపంచమున, సందర్భము లన్నియు వాయువేగ మనోవేగములతో బరుగిడుచున్నటుల, ఛిరాలుగారు వ్రాసిరి. గాంధీప్రభావమును చులకనజేయ వీలులేదనియు, ఆతనిబోలు ఆధ్యాత్మికసందేశహరి మరియింకొకరు లేరనియు, ఆతను వెలిబుచ్చెడి ఆసందర్భాభిప్రాయము లన్నియు ప్రజాసామాన్యమునకు సమ్యక్ముగ నున్నవనియు, సహాయనిరాకరణోద్యమము బలవత్తరముగ నుండుననియు, ఛిరాలుగారు సూచించిరి. ఛిరాలుగారు సత్యమును త్వరలో గ్రహింపగలరు. స్వరాజ్యసంపాదనమున కిదివరకు రెండుమూడు ప్రజలయిన ఆటంకము లుండెను. హిందువుల మహమ్మదీయుల పోరాటము లొకటి. ప్రజాసామాన్యపు దీర్ఘనిద్ర మరియొకటి. ప్రజలలో గలిగిన దౌర్బల్యభావ మింకొకటి. గాంధీ యువదేశములవలన, హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును పోరాటము లంతరించుచున్నవి. ప్రజాసామాన్యమునం దసాధారణ మగు ప్రబోధము కలిగినది. ప్రజలు తమ నిజశక్తిని గ్రహించుచున్నారు. తమ కఖండ మగు ఆధ్యాత్మికసంపద గలదనియు, దాని నుపయోగించి తాము గమ్యస్థానము నతిత్వైరముగ జేరగలమనియు, వారికి గోచరించినది. స్వరాజ్యసంపాదనమున కటంకము లన్నియు తొలగిపోవుచున్నవి. ఇట్టి స్థితిలో స్వరాజ్యము త్వరలో చేకూరక మానునా? స్వతంత్రజాతికి జేందియుండుటచే, ఛిరాలుగారు సత్యమును సులభముగ గ్రహించిరి సహాయనిరాకరణోద్యమము ఫలప్రద మగుచున్నదని, వారు కనిపెట్టిరి. ప్రజలలోగలిగిన నూతనవికాసస్ఫూర్తిని వారు గ్రహించిరి. అధికారాభిమానులగుటచే, స్వరాజ్యము త్వరలో లభించునేమోననుభయము వారి నావహించుట సహజము. సహాయ నిరాకరణోద్యమ విజయమున కింతకన్నను వేరు నిదర్శనముతో బనిలేదు. ఈవిషయమై గాంధీమహాత్మునికిని, మద్రాసు మెయిలుపత్రికాప్రతినిధికిని నాగపురమున జరిగిన యీక్రింది సంభాషణము, ప్రస్తుత పరిస్థితులను తేటపరుప గలదు.

“గాంధీ—మూడు మాసముల యనుభవము బట్టిచూచిన, సహాయ నిరాకరణోద్యమము దేశమున బ్రాతృకొనెనని చెప్పగలను. అక్కడక్కడ మోటుతనము కన్పట్టిన నిదర్శనములు కొన్ని యున్నను, ఈయద్యమము పవిత్రోద్దేశములను వ్యాపింపజేయుచున్నది. ప్రజలు అహింసాభావప్రచూరితులై, సభలలో సమావేశ మగుచున్నారు. ప్రజ లీతరున అహింసావ్రతము నవలంబించుటచే, అదృష్టవశాత్తముచేకూరునని, నేను నమ్ముచున్నాను. జగదీశ చంద్రబోసుగారి పరిశోధనముల కన్న నెక్కుడు ఆశ్చర్యవిషయము లిందు మూలమున బయల్పడగలవు. దౌర్జన్యమెన్నడును జూపబడదని, ప్రభుత్వమువారికి మన మధ్య మీయగలచో, ఆత్మణమునుండియు తలపెట్టకనే ప్రభుత్వమువారు తమస్వభావమునునిశ్చయముగ మార్చుకొందురు.

ప్రతినిధి—ఏవిధముగ మార్పుకుందురు?

గాంధీ—మన మేలేరున గోరుదుమో, అతీరుననే మార్చుకొందురు. అనగ, జాతీయవాంఛల నన్నిటిని వారు నెరవేర్తురు.

ప్రతినిధి—ఈవిషయమును దయచేసి తేటపరిచెదరా.

గాంధీ—అనగ, ప్రజలు దృఢనిశ్చయలై, త్యాగమహిమచే తమ కారవమును నిలుపుకొందురేని, ఖలాఫాత్, పంజాబుసమస్యలు పరిష్కారమగును. ప్రజలుగోరినస్వరాజ్యవిధానముచేకూరునా?

ప్రతినిధి—మీ స్వరాజ్య మేది? తలవని తలంపుగ తన స్వభావమును మార్చుకొను నని మీరు చెప్పిన ప్రభుత్వమునకు స్వరాజ్యమున స్థాన మేమిగలదు?

గాంధీ—నా స్వరాజ్యము, ఇండియాకు పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వము చేకూరుటయే. నేను తాత్కాలికముగ నాశించున దిదియే. బ్రిటీషు ప్రజల మైత్రిచే గాని, వారి తోడ్పాటు లేక గాని దానిని సంపాదించవచ్చును.

ప్రతినిధి—‘వారితోడ్పాటు లేకగాని’ అనుటలో మీయుద్దేశ మేమి?

గాంధీ—ప్రస్తుతము ప్రభుత్వమువారి చర్యలను ప్రేరేపించుచున్న దురాశను, స్వార్థపరత్వమును దొలగించుట కీ యుద్యమము బయలుదేరినది. ప్రభుత్వమువారికి తోడ్పడకుండుటచే, వారి దురాశకు ప్రోద్బలము తొలగిపోయిన యెడల, వారు హిందూదేశములో నుండుట కంగీకరింపక బోవచ్చును. సోమాలిలాండు పరిపాలనములో, వారికి లాభము లేకపోయినపిమ్మట, వారా దేశమును విడిచిపెట్టిరి.

ప్రతినిధి—ఆచరణలో నిది ఎటుల జరుగును?

గాంధీ—ముందు జరిగెడి సాధ్యాసాధ్యతలను మాత్రమే పైన సూచించితిని. కాని, అట్టిస్థితి జరుగదని నేను తలచెదను. బ్రిటీషువారు తెగిన దాక బిగించెడి స్వభావము గలవారు గారు. ప్రజాభిప్రాయము బలవత్తరముగ నున్నదని గ్రహించుచో, వారు దానికి దోసిలొగ్గుదురు. అప్పుడుగాని, తమపేరుతో మంత్రులును, హిందూదేశమందలి తమ ప్రతినిధులును గావించిన అన్యాయములను వారు గ్రహింపనేరరు. ప్రజాభిప్రాయము ననుసరించి, ఖలాఫాత్, పంజాబు సమస్యలనపుడు పరిష్కరించెదరు. ప్రజాప్రతినిధులు గోరిన స్వరాజ్య విధానము నిచ్చుటకు వారు అంగీకరించెదరు.

ప్రతినిధి—హిందూదేశము మూలమున వారికి లాభ మెద్దియు లేక, బ్రిటీషు ప్రభుత్వమువారి దేశమును విడిచిపోవుచో, అప్పుడు హిందూదేశ మెట్టి స్థితిలో నుండు నని మీ యుద్దేశము?

గాంధీ—అట్టి స్థితిలో, హిందూదేశము ఆధ్యాత్మికముగ నత్యుత్కృష్టదశయందయినను నుండును. లేదా, దౌర్జన్యమునకు దౌర్జన్యమును ప్రతిక్రియగ నయినను నుపయోగించును. ఘనమగు నిర్మాణశక్తి, హిందూదేశమున కుద్భవించును. ఏ యవాంతర మేతెంచినను, దాని నెదుర్కొనగలశక్తి హిందూదేశమునకు గలుగును.

ప్రతినిధి—ఏకారణముచేనయినను, బ్రిటీషు వారు వెడలిపోవుచో, అప్పటికి ప్రజల యభివృద్ధి కనుగుణముగ పరిపాలనము నవిచ్చిన్నముగ జరుపుటకు, హిందూదేశము సంసిద్ధ మగుననియు, తన సామర్థ్యమును జూపగలుగు ననియు, మీరు తలచెదరు గాబోలు.

గాంధీ—నిశ్చయముగ నా కీ మూడుమాసములనుండియు గలిగిన యనుభవము మూలముగ, నేను వాగ్దానము జేసిన సంవత్సరమునందు మిగిలిన తొమ్మిదిమాసములలో దేశమునకు చేకూరిన అన్యాయములు రెండును తొలగిపోవుననియు, ప్రజాభిప్రాయానుసారముగ స్వరాజ్యము సుప్రతిష్ఠిత మగుననియు, నాశ గలుగుచున్నది.

ప్రతినిధి—తొమ్మిదిమాసము లయినపిమ్మట ప్రస్తుత ప్రభుత్వ మెక్కడ నుండును?

గాంధీ—(నవ్వుచు) అప్పుడు సింహమును, మేకయు గలసి మెలసి సంచరించును.”

ఆంధ్ర ప్రకాశిక : సూతనరూపము

ఎ. సి. పార్థసారథినాయుడుగారి క్రింది విషయమును ప్రచురింపుమని మమ్ముల గోరిరి.

“జనవరి నెల మొదలు, ప్రకృతము దక్షిణ ఇండియా పీపిల్స్ అసోసియేషన్ వారిచే జన్మిస్తున్న ఆఫీసులో ముద్రింపబడి వెలువడు ఆంధ్ర ప్రకాశిక అచ్చట ముద్రింపబడదు. ఐనను వెనుకటి మా కార్యస్థానముననుండి యథాప్రకారము ప్రచురించుటకు అరేజిమెంట్లు చేయుచున్నాడను. ఆంధ్రప్రకాశిక 1885-వ సంవత్సరము జనవరి నెల 16-వ తేదీని మొట్టమొదట వెలువడెను. రాగల నెలతో 36-వ సంవత్సరము ముగించుచున్నది. కార్యాలయ భవనమును రిపేరు చేసి, పిదప అన్ని అరేజిమెంట్లు చేయుటకు కొన్ని దినములు పట్టును. తాత్కాలికముగ నేదైన నొక ఆచ్చాఫీసులో అచ్చు నొత్తించు యత్నము సమకూరని యెడల జనవరి నెల 15-వ తేదీకి లోగా అన్ని అరేజిమెంట్లు పూర్తిచేసి ప్రకాశికను వెలువరించ నిశ్చయించి యున్నాను. అనివార్య ఆలస్యమునకు చదువరులు క్షమింపకోరుచు, వారి సహాయమును ప్రోత్సహమును చూప ప్రార్థించుచున్నాను.”

పై ప్రకటనమును ఆంధ్రప్రకాశిక పత్రికలో ముద్రించుటకు, సాతు ఇండియా లిబరలు సంఘమువారి రంగీకరింపలేదని, పార్థసారథి నాయుడుగారు వ్రాయుచున్నారు. నాయుడుగారు అనుభవజ్ఞులగు పత్రికాసంపాదకులు. రాజకీయవ్యవహారములలో నారి తేనవారు. చిరకాలము కాంగ్రెసుసభలో పాల్గొని యుండిరి. అట్టివారు, బ్రాహ్మణద్వేషమును పురికొల్పేడి వ్యవహారముల నుండి సంబంధమును వదలుకొని, వెనుకటివలె కాంగ్రెసు పక్షాభిమానము జూపుచు, ఆంధ్రప్రకాశికను స్వతంత్రముగ నిర్వహించెద రను వార్త, ఆంధ్రులకు సంతోషము గలిగింపకమానదు. హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును గల సాంఘికమత విభేదములకన్న, బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరుల కెక్కుడు విభేదములు లేవు. హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును దృఢమగు సంయోగము గుదురుచుండగ, బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరులకు సంయోగము గుదుర దనుట, అర్థవిరహితము. స్వయంసహాయోద్యమము, భారతీయుల నెల్లరను ప్రేమపాశమున బంధించుచున్నది. బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరుల ఐకమత్యమునకును, జాతీయోద్యమ వ్యాపకమునకును, ఆంధ్రప్రకాశిక ఇక ముందు తోడ్పడి, నాయుడుగారి సంపాదకత్వము క్రింద తొంటికిక్రింది కాపాడుకొని చిరకాలము వర్ధిల్లుగాక యని కోరెదము.

సంతోషవార్త

ఇంతవరకును, హిందూ జేకపు ఆద్యము బ్రిటిషు సామ్రాజ్యస్వరాజ్యముగ నుండెను. హిందూ జేకము బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమునందు నానము బడసిన మేలే. లే. యెడల, హిందూ జేకమునకు గావ దు వోష ముద్ది సయితము పూర్వ

సహాయనిరాకరణము తేర దని కొందరు ప్రముఖులు వాదించుచుండిరి. అట్టి సందియమున కవకాశము లేకుండుటకు, యొక్కముగు జాతీయదృష్టులను కదముల జేర్చుటకు, కాంగ్రెసు సమీక్షకుటివారంగీకరించిరి. ఈ నూర్పులు, సభాద్యక్షులగు విషయ రాఘవా చార్యులగారికి రుదంప లేదు. అయినను కాంగ్రెసు సభయొక్క విషయ నిర్ధారణ సభలో, నీ నూర్పులు రెండును అంగీకరింపబడి నటుల పూర్తి చేయివార్త చేరినది. కాంగ్రెసు మహా సభ వారుగూడ యీ నూర్పుల సంగీకరించదరని విశ్వసించెదము. దేశీయులభావము లెంత త్వరితముగ మారుచున్నవో, ఇందుకు ఇట్టి గ్రహించవచ్చును. ఈ నూర్పులు గలవెట్లు తేని వారు దివ్య భువనలె మెలకువనూర్తు.

కాలేజి విద్యార్థుల సభ

నామ పునరుద్ధరణ, విద్యార్థులసభ తన ధర్మమును అనుసరింపక నిర్వహించినందుల కైతీయ జాతీయ గణాదులున్నది. అధ్యక్షులగు లాలాలకు ఈ గణాదులు, కళాశాలల బహిష్కారముగూర్చి భండితాల్లి పాఠము దొంగక బోయి నను, విద్యార్థులు తమ కల్పిత ప్రాతినిధ్యము తీర్మానము మూలమున వెలువచ్చి కళాశాలలను, ఎక్కి వరకులతో కమిత్తయి లేకుండ తీక్షణ మే బహిష్కరింపవలె ననియు, కడ్య సంకమకొన సాగింపవలె విద్యార్థులకొరకు వాటి బాకీ భాగలను నలకొల్పవలయు ననియు, ఏ రెల్లకును కాంగ్రెసు ప్రభుత్వము నామించవలె ననియు, సేవా పనులకును సంకొల్పి కృషి నిమగ్నవలయు ననియు, జాతీయ బాంధవ్య కలమును వెలకొల్పవలయు ననియు, కల్లకే కలము కలయించి, నిరాడంబరమున జీవించు ను నుచునాననియు, ఆయుర్యద వైద్యార్థివృద్ధికి పాటుపడవలయు ననియు, నేత మొదలగు కలలును నేర్పవలయుననియు, దేశ భాషలలోనే ప్రవర్తనలగుట గావించు ను, ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములను జరుగవలయుననియు, మొదలగు విద్యార్థులకు గావించవలెను. విద్యార్థులలో గలగుచున్న నూతనచేతనమున కీ తీర్మానములు సదర్శనము. కల్లకే కలమునీర్ధికి, విద్యార్థులెంతయినను తోడ్పడగలరు.

కాంగ్రెసు సభాద్యక్షుని యువన్యాసము

సభాద్యక్షుని యువన్యాసమును ప్రతినిధుల కెల్లరకు వినిపించునటుల, చివినచంద్రపాలు గారు సభాభవనమున చదివిరి. సహాయనిరాకరణ కార్యక్రమమువరకు చదువునప్పటికి, పాలు గారు అలసి పోయి, చదువులను చాలించుట విచిత్రము. పిమ్మట వెలువబడిన సంకుచితభావములను, ఆచార్యులగారే సంగ్రహముగ జేర్చి, సభ్యుల యసంతృప్తికి పాల్పడిరి.

ప కటన.

గతకవితాసభ సామ్యతానుబంధము కొన్ని కారణములవలన ప్రకటించ నలకు కాలేదు. ఆ యనుబంధమును నేను ప్రకటించుచున్నాము. వచ్చేవారము నూడ సారస్వతానుబంధము సూతనాంగ్ల సంపత్తిరాది యగుటచేత ప్రకటించబడదు.

కలకత్తా అధ్యక్షుని:—1930 వ సంవత్సరం జీతము 25 వ తేదీతో అధ్యక్షులకు వారములో 46. 6 ఛంబి చని కాంబి. అంబి ప్రకటన వారములో 54. 3 ఛంబి చని అంబి. అంబి అంబి అంబి అంబి, 9 గురు ఇష్టాయం అంబి అంబి, 46 ఛంబి అంబి అంబి అంబి అంబి అంబి 1914 వ సంవత్సరం అంబి అంబి అంబి 54. 2 ఛంబి చని

స్థానిక వార్తలు

సుగుణవిలాససభ:—ఈ సభవార దిశంబర 29వ తేదీ బుధవారము సాయంత్రము 5.30 నిమిషములకు విశ్రాంతి భవనమున “ఫార్ ఆఫ్ ఇంటిమిటీ” అను నాటకమును తెలుగు భాషయందు 80 వ తేదీ గురువారంసాయంత్రము 5.30 నిమిషములకు “కనోనూరి” అను నాటకమును అరవ భాషయందు ప్రదర్శింతురు.

కాలిందరులు:—రాజమండ్రి యందలి ఆంధ్రులున్న దీపాలకు సంబంధించిన మాజీ సభ్యులయొక్కారితో ప్రచురింపబడిన 1921 సంవత్సరపు తెలుగు కాలిందరును కందములలో నందుకొంటిమి. తెలుగు కందలి కృతక సామాను అంక్షితాద ప్రచురించిన 1921 సంవత్సరపు కాలిందరు తేరినది జానినై మహాత్మా గాంధీగారి పటము చుట్రింక బడియున్నది. రెంటియందును, హిందువుల కుటుంబ దినమును నూచించబడెను.

విశాఖపట్టణ విద్యార్థులసభ:—విశాఖపట్టణం విద్యార్థులసభ సమాధికారము కార్యదర్శి యొద్దు కలిగి వంపెను. విశాఖపట్టణం విద్యార్థుల సమాధిసభ సూర్య ఆశీర్వాద సభ జరిగినమాట వార్తము. కల్లకే కలమున కళాసంఘ కార్యదర్శి కలగుమిల్లి సత్యవారాయణగారు మొదలైన యాశ్రయ అధ్యక్షుల కైట్టుకుట వచ్చి వారి సమాధానములు కృషి కలగు రేపందు ఓడిపోయెను. మాకువందలు అచ్చు ఆహ్వానకృతిలు పంచివెట్టుబడెను. తీర్మానములు వెంకటవతి రాజుగారికి కంతుబడెను. పృథివీ, పక్షమునకు కొంతమంది జరుగ్గేలతో కాదు విభయం కలిగివార్త వండి. అట్టి అశక్తికార్యముల మీ పాతక నాశనము. విశ్వసంతక విద్యార్థుల స్వాతంత్ర్యములను కాపాడును గావించి సమూహ ద్వాన.

విశాఖపట్టణం విద్యార్థిమహాసభ

తేనా రామేశ్వరం కవినరంజితవార్త:—సంజుత నెల 4 వ తేదీన నా అధ్యక్షులకొరకు జరిగిన విద్యార్థిసభలో కుండల విద్యార్థిమహాసభ 19 గురు సభ్యులసంఘాధ్యక్షులగ నియోజింపండిరి. ఆకాశు సభ్యులసంఘాధ్యక్షులు, ప్రతినిధుల కలగుచు సూర్యులు, కార్య నిర్వాహకుల నియోజనము సూర్యులు, చర్చయెమి ను జరగలేదు. వారిలోనండి ముగ్గురు కార్యనిర్వాహకాధ్యక్షులు నియమించబడిరను వార్త నిరాధారము.

పి తిరుమలయొద్దగారు వంపిన రంజితవార్త.

మేను 100 మ ది విద్యార్థుల సంకలనమున మీకు విజ్ఞప్తిని వంపితిమి. హిందూజాతన మందరియన 25 వ తేదీని విద్యార్థుల సభ జరిగినసంగతియే మాకు తెలియక. ఆ సభకు అధ్యక్షులక సాంక్షింప రా ను ను ల్పయ్యెరుగా రెనకో మేమెకము. ఇవట నన్న 5 విద్యార్థుల విద్యార్థుల ప్రతినిధులసభ యందుండలేదు. మహాసభయందు హెచ్చుకుండి ప్రతినిధులకుగ నుండగలరను సంకలనమున ఎవరో కొద్దియంది ఆసభకు జరిగి యుండవచ్చును. ఆసభలో ఆ మొదల కలగి కలిగి నయలకు మేము పాటించును. జనవరినెల 1 వ తేదీన జనగు సభకు రాదలంపిన కలలులు, 25 వ తేదీన హిందూ ప్రతీక యందు ప్రకటించబడిన నివేదికమును చదివి మహాసభ ఇదివరకే జరిగిపోయె దనుభవము పాలుగాక ముఖ్యముగ దయ చేయి ప్రార్థింతును.

వంచము మహాసభ

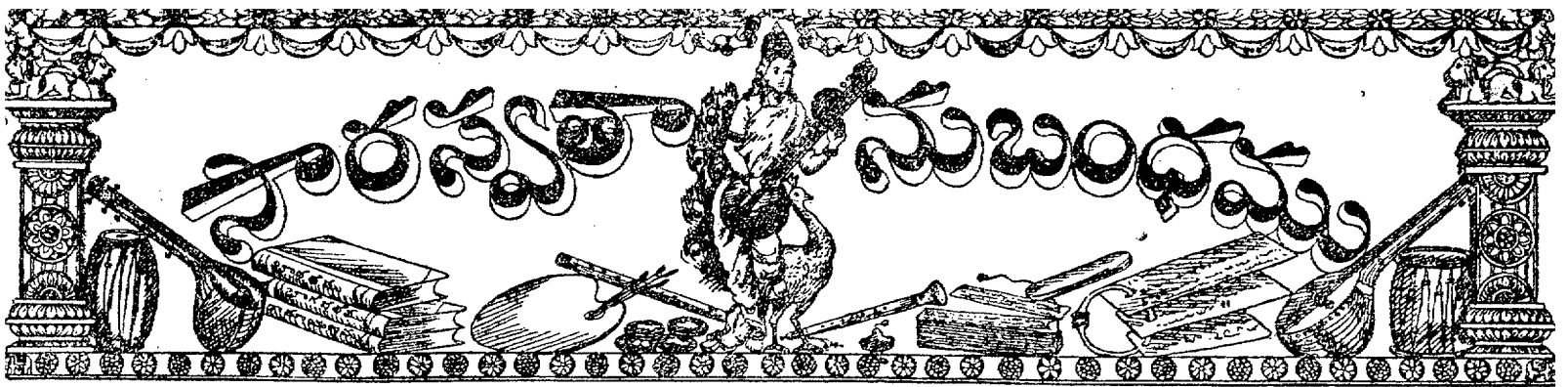
మతిరకట్టయన 9-1-31 తేదీని బందరు దివిజా (అనగా బందరు, దివితాలకాల) వంచము మహాసభ ప్రాకారాభివృద్ధి, వంచముల భూమిలు లగు మ.రా. శ్రీ, మా. కెం. భాగ్యరత్నగారి ఆధికారమున జరగును. కాబట్టి వంచమార్ధారమును, అభియము, వంచమహాసభకు కల్పించిచ్చు ప్రార్థన.

సభకువచ్చు ప్రతినిధుల భావములనకు అందరూ ప్రత్యక్షము, దీపాలపాటము, కైక్తరత్నము లగు మ.రా. శ్రీ, కంటూరు వెంకటసుబ్బారావుగారు విద్యుమును కట్టుచుండ చని కలలతో నెలవచ్చిరి. కాబట్టి యంతరభక్తులై ఎవరితోనీ సహాయము కాదు మా అభివృద్ధికి లాభులగు శ్రీ కేయూరి రాంజీరావుగారి కేర వంక కడు చున్నాడ. ఎల్లరు తోడ్పడినగాని యాకార్యము సరేకలకు దుర్గమని విన్నవించుచున్నాము.

చిలుకోటి వెంకటప్పయ్య,  
అహ్వానసంఘాధ్యక్షుడు.  
వరిగంజి లింగయ్య,  
దోకివర్తి నరసింహయ్య,  
కార్యదర్శి.

[illegible]

72



రాధినారం మార్గశిర బ ౩, మంగళవారము

### కీర్తిశేషులగు తిరుపతిశాస్త్రిగారి స్మృతి వద్యములు

దివాకర్ల వేంకటాచార్యుని, తంగిరాల జగన్నాథశర్మ సోమరాజు రామానుజ రావుగారు.

సీ. పూర్వచంద్రునికాంతి బోలునుందర మంద హాసదీపులచేత నలరుమోవి, మేటిజల్లురు కాశీరకాల్యలచేత బోలుపారు నుత్తుంగ భుజముగంటు, రక్తరేఖానుందరము తామదనరారి కరుణఁ జందించెడు గన్నుదోయి, సాహితీ త్రేత వైకాల్యం బు జాటుచుం బొదలునెత్తెన నెన్నుదురు సాబంగు, గీ. నర యభావాలతోడ సయ్యుటలాడు, నట్టి జానవులు, నడచు నపుడుగూడ, నమలమలాచనా మగ్గు మామనంబు, మంద బుద్ధుల కేనియు మరపురావు.

మ. ఒకనాడేనియు మాదులేప్పిదము లెన్నెనెమటేగాని మ మొక్క పల్లెత్తయిన నెరుపావిలికల బుల్ వాళ్లు లాడంగ తే దకలంకం బగు ప్రేమతోడ భవదీ యానగ్రహంబాను, మా కికనాభాగ్యము లేదుగా? జనక! మ మేరీతిగా వీడితో.

సీ. చురుపులేగాదు భాషాసాగరం జల్లు మంధసంభవురీతిఁ గ్రో లినావు, గ్రోలుటయేగాదు కోమలమగు కవిత్వము నథలకిడి పే ర్యడసినావు, ధరనతిమానున ధారణాసాధ్యంబు లవధానము తేసి యలరినావు, యలరుటయేగా దభిలఘరణీపాల వందనం బులజ్జల నందినావు, గీ. మ ర్త్యలూకంబు వదలుచు మన్ననల్లి వినిబడయఁగ దలంచుము వీడినావె, తల్లికాంధ్రదేశమునకుఁ దగనికడుపు, మంటగల్పించి దుఃఖాల్లి మమ్ముముంది.

ఉ. చక్కనిధారగల్గి కవి సామజపాత మనంగనోప్పు, నా తిక్కనసోమయాజి మన తిర్పతిశాస్త్రియటంబుఁ బల్కిరి తక్కుటఁ యెవ్వరింబిలవ నానని భూజనరెల్ల దీనకన్ స్మృక్కుచునుండగాఁదివికఁబోతె? కృష్ణునిఁ మామవేడుకన్.

ఉ. చెప్పెదో? మానెదో? తెలియఁ జెప్పగ నేకి శక్యమంతలాల ముప్పుమునింగినట్లు గళ ముగ్ధిసముంబరె నావహించి, వా క్తిప్రసన్నుని కృష్ణసనిం దీనతరంబుగఁ దండ్రడి! నీమనం బొప్పునె? జెప్పకుండుటక హాసనిగుండుటమాకుఁబాల్పడెక.

సీ. పార్వతీదేవి వాహనంబై నట్టి సింహరాజంబొక్క చెంత నిలువ, బద్ధసంభవురాజి పరిపించినచురాళ రాజవాహన మొక్క ప్రక్కనిలువ, ధర్మరాజొకవంక తనచేయినోసగుచు యధిదారియనుచు జూపించుచుండ, దేశతల్ సంతోష దీధి తుల్ వెలయంగ పుణ్యమాళిసం పుటము గురియ, గీ. కమల నాభునొక నమస్కారమొసగి, తన్నుప్రేమించునల కవితా కుమారి, చిత్తవియోగ మనెడవ్యధఁ బెడతేసి తిరుపతి కపిం ద్రుఁడరిగెను సురలపురికి.

సీ. సరసగుంభితపద్మ చాత్యురదాతండు సరసగుంభితపద్మ చతురుడితడు, కృష్ణరాయలకిచ్చె గృతికన్యనాతండు కృష్ణ రాయలకిచ్చె గృతినితండు, వెక్కురాట్టభలండు పేరొందె నాతండు వెక్కురాట్టభలం వెక్కునితడు, ఆకుధారా కవి త్యాదంబుండారే దాకుకవిత్వ తండ్రి యరయనీత గీ. “దాంధ్రకవితా పితామహుల” డనగనాత, డవని “బాల సరస్వతి” యనుచునితడు, పేరునొందియిక నామ భేద మొందు పెద్దకవీంద్ర తిర్పతి విబుధులకును.

సీ. బ్రతికియుండిననాటి బ్రహ్మరథంబు, దివికరుగునపుడు ని నిడుచులేదు, అంబుధినాదంబు నంతరించుచుమించె వినువీధి దాకిన వేదరమము, ఇనుమురొట్టగనెంచ నినుమంతచోటులే దనురీతిఁజెలువెందె జనులగుములు బాలకళానిధి బాలసరస్వతి యరుగుచుండెనెనా హారవంబు, తే. నీటినడుమనీవు స్మృతాన వాటిదాక, నరిగితివి మహావైభవం బలరుచుండ, పుట్టినది మొ దలు మరల గిట్టుదాక, రాబయోగం బొకరీతి రాజిలంగ.

సీ. శతఘంటకవనంబై నల్లువేళనజూడ కాంకరియవతార సర చోడోచు, ఆకాశపుపురాణ మలగాఁదిలంకం వాల్మీకిచందా న వరలుచుండు, దేవభాషాజ్ఞాక దీప్తలంకనగోన, కాళిదాసా యనుఁ కరణిసోప్పు, రసవత్ప్రబంధమల్ రచియింపగనగ,తి క్కన పెద్దలనలారు గాంచలగు, గీ. నట్టి తిర్పతికవిసాధుఁ డవనిదాసి, ఘోరదుఃఖాల్లి మమ్ములబారవైచి, పెద్దనాథులఁ జూచెను వేడ్కబోడమి, ఇంద్రపురమున కరిగెకవీంద్రుడతడు. గీ. పోలవర భర్తకృష్ణరా డ్భూమిపతిని, “కాటికంపిలివేపాడు కాకినాడ” యనుచు నీవన్నమాటయే మనగనయ్యె, నీమృతిం గాంచగారు కన్నీరుతోడ.

సీ. ప్రాణేశుని దివ్యప్రతిభనుండుట రామాయణ పునీదు రచనసాట పారాశరవిప్లవజ్ఞ నీకడనుట భారతాఖ్యపు రాణ పటిమసాట కాళిదాసునికళ ల్లియుంటున్నవనానంద శైలికరమిం పొందినాట పండితరాయల పావనత్వమునీట దిగ్వి జయంబొందు తెల్వినాట ధర్మరాఘవపాండవ గరిమలెన్న నాటకంబులుగాఁ జేసి నరులకల్ల పండితప్రభలను డేటఁ బరచి దివికి విబుధజనబోధ మొనర్చువ వెడలినావె అచరగురుమూర్తి తిరుపతి యార్యనీవు

సీ. వర్షించితికవిత్వ వర్ష ధారలను, పవిత్రాంధ్రవాజ్మయ త్రేతమందు వెలయించితివిధూరి విజయధ్వజంబును మహిత కవితృసా ప్రాజ్ఞమందు కట్టించినావాంధ్ర కవితాపూటికి విహారలోకముదాట మేటికోట, విందోన్మృతివి, భావితభా రతామ్మయ రూపకఫలగుధా వ్యాపకమున

గీ. కింకవీంద్రదేవసంహస తీర్థిరెఁగాంచి సమదులనడంచి భూవరా స్థానములను మించి బ్రహ్మరథంబు బట్టించినావు కొరతనీకెందులకదయ్యె తిరుపతయ్య

సీ. ఒకవంకపురుడు తే రొకవంకవిష్ణు పు వింజామరల్పాని విసరుచుండ, ఒకచాయనారదుం దొకచాయపర్వతుం డింపుగా వీణవా యింపుచుండ, ఒకదండమునుజే రొకదండదేశతల్ కుతుకంబుతోడను గొల్పుచుండ, ఒకప్రక్క కాస్త్రంబు లొక ప్రక్కవేదముల్ పఠననీయుచుమునుల్ ప్రబలుచుండ,

గీ. నాల్గు మొగములతోడను నాల్గుదిశల నరయుచును పుండ రీకంబు నధిపసించు బ్రహ్మకర్థాంగియానల నాణియంకమందు బాబడవైఁ నుఖం బందుచుయ్య

మంగళగిరి కృష్ణ ద్వైపాయనాచార్యులుగారు.

ఉ. క్రికరుఁ డాద్యుఁ డన్యయుఁడు చిన్మయమూర్తి యఖండ రూపుఁ డ స్తోకచరిత్రలక్ష్మీ జలయు శుభ్రయశస్కుఁడు దారుడైన యా మాకమలాక్షి కేలు హరి మానితనిత్యవనం బొసంగుతన్, ధీకమనీయమైన యల తిర్పతి సత్కవి చంద్రు నాత్మకున్.

సీ. భవశేష్యములొన భగ్యమనీషి చర్లబ్రహ్మగురుని లాల నము నొంది, యచ్చోట చెల్లిపిల్లనయ నుధాంశు వేంకట విద్యత్కవీంద్రుఁ గూడి, గద్వాలబోబాడి గణము లారాయ ననా స్థానపుం బండితాళి నడచి, సత్కృతు లొనరించి సత్కారముల నంది చిరుదులతో భానదరణ నంది, గీ. వీరక నెద్దయ్య పట్టాభిషేకనాట కమ్ము నొనరించి దానికై కలవా మూను సరసవిద్యత్కవీంద్రుల సరకుఁ గొనక నడచి కీర్తిని నింపి యిట్లైతె మకవి!

ఉ. నిన్నునుగాక మొన్న నిను నీటను నోటికవచ్చినట్లుగా తిన్నతనం బొసర్చుటకుఁ జెడ్డతలంపునఁ దిర్పతి యటంచన్న కవీంద్రనామకుల నందఱు మెచ్చంగ వాదయాసఁగా పమ్మగ రమ్మటం చని సభాస్థలి గెల్చిటులైతె నద్దయా!

సీ. నినుఁ ప్రేమఁజూచెను ఘనుఁడేగ భువిమీద, వై రాగ్య మునుఁ బూని బాసినావు? గురునామ మదియెట్లా తో మాత చలవోదమందని గురుధర్మ్యు నరిగినావు? కాకవులను పేరు గలుగరాదను వాదమును బ్రహ్మకెత్తింప నేగినావు? ధను విద్యాంసుల దాండ్ర్యమునుఁ బాప హరింక బ్రాహ్మణంక నటిగినావు? గీ. గానరావేలఁ దిర్పతి కవివరణ్య సకలసద్గుంధ నిర్మాణచణమిత్రి పదవిరాజిత వేంకట పండితేంద్ర భగ్య రూపాంతరార్థ విద్యచ్ఛరణ్య!

సీ. ఆనందదంతేంద్రు నాస్థానమేసాక్షి యనని విద్యత్కవి యని యనుటకు, కాకినాడది సద్దనపట్టణపుల్ల ఛాత్రులేసాక్షి నీ కాస్త్రతతికి, కాళిక్పష్టార్యుని కవిత్వజ్వాలెసాక్షి శతవధాన విధాన సరణులకును, ననమానకీర్తివై యెనగువాఁ డనుటకు సరియారు లేమి యనుకొన్న నీకేమి తోమలేదు, వరదివాకర్ల వంశాన్యాయదుగ్ధ వారినిధిపూర్వచంద్ర తిర్పతికవీంద్ర!

మ. ధర్మలో సత్కృతులైయుండు పుంకజ్ ధైర్యంబు లేదైన గాని, రసక్ నీవలె సంస్కృతాంధ్రకృతుల నిర్మింపఁగా, వేంకటేశ్వరుం దొక్కండయనంచుమాత్రమే మదిన్ భగ్యంచు ముందున్, గదా వరవిద్యాంసుల కక్కటా! తిరుపతి! పాండి త్యపాథోనిధి!!

గీ. కాలమది మార్పుఁజెందింప నెవరితరము, ఉట్టికట్టుకొనుచు నూగ నొక్కఁ డున్నె యఖిలసౌఖ్యము భువిలోన నందె నీదు, నాత్మకు వటుంబమునను నొగాక నుఖము.

ఒక ఆంధ్రవిద్యార్థి 3

మ. చనె గృష్ణం దని కల్లుభేదమున, భాషాదేవి నిన్, వెం! పే కుని, మా వంటి కళార్థి పుంజముల, నివ్వోవీడగారేక, ని దనుకక, సందియ మందియుండితివి మా దౌర్భాగ్యసంపత్తి నీవును, స్వర్గంబు నలంకరించుటకు నయ్యో! పోయితే! తిర్పతి.

ఉ. “మా వెలనాటి బెబ్బలి నుమా”, యని పల్కిన వేంకటే కుండీ, నీవు విధాతనేత, మరణించితి వన్నది విన్న, బాపులే! యేవెతపాలు గాగలడో, యెట్లు సహించుకొ నీరయోగమ య్యో! విడనానువేళ, స్వాదయంబునఁ జూడకపోతే, శ్రీపతి.

సీ. అస్తమించిన నీవస్తమించిన యంత పండిత పత్రికా వాద విపత్తి, అస్తమించినది నీవస్తమిం నయంత నుత్తప్రశ్నలకు

గ్రంథోత్తరంబు, అస్తమించినది నీవస్తమించినయంత నుభయ భాషలకవిత్వోచ్చయింబు, అస్తమించినది నీవస్తమించినయంత భయదరాట్టద గౌరవచతంబు, గీ. అస్తమించెనుగద నీవీట నస్తమింప, శిష్యులనుబెంచి కడు కటాక్షించు మహిమ, యెవ్వ రెఱుగరు నీకీర్తి యాధృతి, హితవహిమృతసాంద్ర తిర్పతి కవీంద్ర!!

గీ. తమకవిత్వంబు నెల్లరు తనివిదీర, చదువుదురుగాక జనులు, మీచరిత్ర మెల్ల, మేలుబంటిగఁ గాంతించి మెలగుచంద్రుగాక! మనదేశ మాత్మసంకల్పమహిమ.

రాజా మంత్రి పెగడ భుజంగ రావుగారు, ఏలూరు

సీ. నళియించెబో ప్రబుధకవిత్వసంపదఁ జూచి సంతసమందు శుభదినములు, అణగఁగెబో యాంధ్రకరణ కాళంబెల్లఁ గాంచి సంతసమందు ఘనదినము, లంతరించెను బో మహానాటక ప్రాధిపతి సంతసమందు నట్టిదినము, లేగెబో యవధానభాగ భేయంబెల్లఁ డని సంతసంబందఁ జను దినములు, గీ. నీవు నాళ సరహితవర్జితపదార్థ కాక్ష మెయి నుత్తమస్వర్గ గామి వైతి వెప్పు డప్పుడ; యాంధ్రసంత్కృతి నొంది యరిగినాడవె గీర్వాణనిరతి దివికి;

చ. మును పలకన్న రాట్టభుగేమి వోయినఁజింత మునిగిచాల! వె, ద్వనతన జీవపుంగుణవతంగని నింద యెనర్చుకొంచుఁ దా దినములు పుచ్చెఁగవ్వముల; దిర్పతి! నీవటుగాక కృష్ణరాష్ట్రన పతితోడివే నకల సంపద లంచు దినంబుఁ జేరవే!

సీ. ఆచటి పండితులచే నెచటిపండితులందుఁ ప్రేమదీయంతయు విడిచినావె ఆచటి సత్కృతులచే నిచటిసత్కృ తులందు ముదము సర్వంబును వదలినావె, ఆచటి రాజులచేత నిచటిరాజులందు వేడుకరెల్లను వీడినావె, ఆచటిమిత్రులచేత నిచటిమిత్రుల యందు ననురాగ మఖిలంబు నణఁచినావె, గీ. అలరఁగారచిత్ర చెన్ద్రబ్రహ్మగురువయ్య? ముచ్చటిచింతె శ్రీనాథముఖ్యుడుకవి, కోటులం జూచి కొచ్చెన్ద్రకోట కృష్ణరాయపుత్ర, గౌరవరీపు మిత్రతలఁ గంటె?

మ. కవితాకన్యక కింపు? ఆ మిగులం గై నేనె ముత్త్యాల? దు, మ్మవిమత్తేభ వితాంధ్రములఁ జక్కం జీవి; యాధృతి సత్కృతినించాం దితఁడే ఘనం దివపతి గారుణ్యదృష్టిన్నదా, దివముం జేర్చి మనఃప్రకాంతినిడ నోడేనా! నిను స్వేకుడున్.

ఉ. చిన్నట నాటగోలె నిను నేవలఁ దప్పచు వీడకుండ సంపన్నత్వ, గీర్తి నీవలన మానుగఁగాంచి జయంబుచేత శక్యమైతిఁ గన్న తిర్పతిను సంతతి నీవఁకుఁ గాంచుకాల మాసన్నము నయ్యె వారలఁ బ్రసన్నతఁ బ్రోవుము వేంకటేశ్వరా!

మధ్యశ్రీ కాళీకృష్ణాచార్యులవారు, గుంటూరు

చ. సరసకవీంద్రసంతతికిఁ జక్కనిత్రోవలఁ జూపివేంకటేశ్వరనకు నాటపట్టు ముప్పుధరామరకీర్తికామిని వఁకు డని పేరుగాంచియన వద్యకవిత్వపటత్వసంపద న్యజులిన సత్కృష్టిచనిలిపాక్షితిఁ బాసి యను ర్మ్యలోకముక. సీ. ఆయ్యో! మా మొక్కు లేహానో తిర్పతియేగె నంచులో లొన దుఃఖించునారు, ఆంధ్రభాషాయోష కాధార మడు గంటె నంచు గన్నీర్విగర్జించువారు, కైతసింగారమ్ము కడ ముట్టె నేటితో వంచు దీర్ఘును నిశ్చయించువారు, చనియె



శ్రీ వేంకటేశ్వరు ప్రతిష్ఠకు మూల మయ దేవతమనఁ జెలిం  
చుచున్నాఁడు. గీ. నడలేదరటంచు దననామ మచలమగుచు గ్రంధ  
ములఁ గ్రాలఁగాఁజేసి కలపునీటి, గీ. ద్విగద్యించి బహుపుణ్య  
మూర్తియగుచు, నరిగెఁ గాఁబోలుఁ దిరుపతి యమరపురికి.

గీ. అల్లాపాండవ విజయమునందు బద్య ముని "దగ్గఱలేదు  
మామ"యనుచు దలఁచితి! తిన్నతి, యని దలఁచి కుండ నట్టి  
మామవుఁ డీధాత్రియందు లేడు.

చదివితీ పాణినీయును జక్కఁగఁజేర్చితీ శిష్యురాజకిం  
పొందవఁ గ్రంధరత్నముల నోసినయన్నిర చించి కైతవత్  
తెదరిన సామ్యులెన్న దయ చేసితి మృత్యుజరాదిహరమై  
కదలని క్రిందమామనఁ గ్రాలెడు నీ కయి కుండనేటికి.

(నర్మకటకేషయ్య)

చ. విలవిల యెచ్చుచున్ బ్రజ వివేకిహీనుడు మంచిచెడ్డ నే  
లెల నెఱుంగఁడు మూర్ఖుడెలిదారుణదిక్కు దటంచు నోయగా  
నలువది తొమ్మిదొడ్డకే వివాశము నీకు ఘటింపజేసియా, నలు  
వదనెన్ కృపాజనుల నల్లరి నోటను సర్పిఁవీళ్ళగా!  
చ. బ్రతికెన నాల్గునాల్గు గుణవంతు డితండని లోకులెల్ల స  
మృతిమొనునాహనేయ నగమానుడవై త్రిజగములందు కా  
శ్యత మగుకీర్తి కేకొన దివంబున శక్రుని నెల్ల నెంచి శి  
వ్యతకుల నెల్ల దు స్తరవిహదమహాంబుధి ముంచిపోతివే.  
కా. అనందాత్ముడవై సుఖంపు మహాత్మా సత్యహాకంబునం  
దో, నాకంబుననో, విశుంధిగరి దుర్గమునందో, శివ  
స్థానంబుననో, నమ స సురసంస్థానాధిపత్యంబుతో,  
నానావైభవయుక్తీతో నయమున్ ఛాత్రామరానోకమా!

(క్రొత్తవల్లి సూర్యరావుగారు - చెన్నపురి)

గీ. అమరన దివాకరుని గూడునల్లఁడు చంద్రుఁ డదియెనరు  
మాచినారు! కల్యణముగ నమన. నమనమీపంబునను రామచం  
ద్రుఁ గూడఁ నరిమ దివాకరుడు దివికాదరమున.  
నీ. శిష్యువృత్తుపారవి శిష్యతమంబును దోలఁగింపఁ గరదీ ప్తి  
తొంగలించి, యాంధ్రముఖాచ్చాద నాంకుక తుహినంబు  
నణఁచు నాంధ్రకకాశాక్రమణిత, నకలరాజాస్థాన జలజాక  
రంబుల నలంకరించుకొనితెచ్చుతె, నన్నార్థకఁడొటియెడలు  
తెక్కలు వ్రేలఁ దెచ్చింప నత్సృధాధామగరిమ, బాదెచె  
నాదుండగండె య న్నూర్వకభరి గాకనాదా పరాచల గవ్య  
రమున, నస్తమింపఁ దివాకరుం డంధకారం బంధురం లింక  
భాషాప్రపంచ మెల్ల.  
నీ. అమరతోభయభాషమయ్య నాంధ్రజగంబు నస్తవధానంబు  
నస్తమయ్యె, శతకథానం బతెకతవిధానంబుల సాహిత్యవిన్నా  
ర్తి సమసిపోయి, బోధకతాకీర్తి బాలిపోయెఁ బాండితీ నిల  
యంబు లెల్లను విలయమందె, బహుమతనధులకు బహుమతు  
లొకాకరి విద్యుప్రభావంబు పీటిబోయె, శిరిమిశర్ధంబు  
నశియించె బలిమియెడిగే, దుర్వివాదంబు చరితీత యుఖ  
మూరె, నాలుదిద్దల యన్నలయందు వేంక. శిష్యుని బోడు  
పీడె నహీనసథల.  
గీ. నమ్మిపానహోయనారము హితులార! యన్నయల్పై  
యండి చూపు మనిన, నెగిరిపోయెఁగవి యిదెన్నఁడుఁ దలఁ  
పము, నిలుతురే దివాకరులు ధరితి?

చ. ఒకడతఁ డుచ్చినారము దయోదధిపాలవరేకు నొద్ద నో,  
కృకకపునం జనించిన ప్రకారము చెల్లెను జెప్పించినా,  
పైకటియు నంటలేదు నను నొందినదుర్బుతి నీదులొప మించు  
కయునులేదు భావింకఁ బొందియె దూరము చేసి తొననున్.

ఉ. గుండెగుట్టిననంబిగలె గూరను కూలము కర్తరంధ్రము  
స్విండునో నయకాలముతి వ్రేకనఁ గన్ములఁ గాతెనరు నీ,  
ప్రంబొక టైననా రగని యుండుటఁ బ్రతికలా సమీపమం,  
దుండెన నీమచ్చు త్రితికి నోర్వఁగ వచ్చున నోకభారమున్.

గీ. అలసరస్యతి తోడుగా నరికిన్న. వాడె నీతోడ నది  
నోయె నాడెకొంత, యన్నదియు నోయె నీతోడ నొక్క  
మాట, రాదు వాగ్బంధము నీమరణము కతన.

గీ. భోజనంబు నల్లఁ బుడుతలు మారము చేయనపుడు జబ్బు  
జేసినపుడు, నాటలపు పాటలపు డడ్డముచే. పుక నభివ్య  
రిమఁ బ్రబలితార.

గీ. హనుమంతరాయనికి నా! కును గల స్నేహంబు మెచ్చు  
గొంటివి ననున, ట్రితంతమతని వీడవు! హనుమత్సూర్య  
పులంపు నాడెరు మమ్మున్.

గీ. కోడిగ్రుడ్డ త బంగారు కొడవయేరి! కనుచుఁ బొంగుచు  
గుంటి మో యనఁను నీరు, బలముగొని, పోయెనది నేడు బాల  
గోలు నాలుగోలును గాఁజొచ్చె నాంధ్రకృపాము.

స. ఒకకకాశము నాటకంబా సభయో యుత్సాహవృత్తాం  
సహ, యొకట స్త్రీపు గలపుడే తెదఁగునే యు న్నాడు,  
పర్యాయితో, ఒకటప్రకీయ నెంద తెన్ని మడుమం బ్రస్తావ  
మీరారు, నీయలంకార్యటి పద్యరత్నముల కాహ పుట్టు సభ్య  
లికే.

చ. లిరుపతిశాస్త్రిగారు వినుతీతురు పద్యముల న్నభాషణన్,  
గరమరు దంయమృ జన కాండము సంతసమేమిచెప్పనా,  
తరుణ మదీక్కు యెత్తు, కర తాళకలధ్వనియొక్క యెత్తు,  
యెమిరి! కవిరాజా నోరనెడు మేలి పొగడ యదీక్కు  
యెత్తునన్.

గీ. కృష్ణవృత్త చన్నపిమ్మట నెఱుంగఁ జెప్పి తలని గ్రహచార  
మని కొంత, యరసియుండు, పకట కాలజ్ఞయే బడెండ్లపుడె  
నీకు! నంతమని చెప్పవర్ధాయ నందు రనియు.

గీ. బార్హి పట్టాభిషేక సుసమయమందుఁ జయుము జయమని  
చదివిన జయపుగీత, మునకుఁ దటయాఁచుకున్నట్టి జనులగలచె,  
నాలజేయిది నీజన్మ సఫలతకును.

గీ. అధిగమించితి కాన్త్రంబు లనుభవించి, తభిలషముల గోర  
వంబంది నాడె, వెందు సుసారదింతల వెల్లవారి, మన్నత  
పాలుఁ గలికాల ముర్వినుఖము.

నీ. పోలనరాధీకుఁ బాడగాంచినప్పుడు నీవు చెట్టిక భిక్షు నిలి  
చెననుము, పండిత డీ. స. గోపాలాచార్యునంగొన్న బ్రతికి  
యొందెను, నూర్వరా కటమును, వ్యాసమూర్తిబుధేంద్రు ధిరా  
ద్రవిభుధేకుఁ గాంచిన నానమపార్వరమము, దేవరాజ గుణిం  
ద్రుఁ డెలిసికొన్నపుడు నీయవిరళిశ్రీమతముం దడిగె నను  
మ; తల నీనింతిశ్రుమ యెగుడెంచె తనిన భూలోక మత్స్య  
సహ్యముగ నుండె, ననుము విడ్డంగలి యెమియిన నాదు, పేరు  
పోషించు ననుము కవిప్రకాండ.

క. గురుకులవాసము చేసితి! గురుకృతి వశేకశిష్యకోటికి  
మరునిం, బుడఁదెంచు నుతులఁగఁటివి! లిరుపతి కొండెక్కి  
దివ్యదేహుఁ గొనుమా.

చల్లా పిచ్చయ్య శాస్త్రిగారు ఇంటియారు.

కా. ఓజన్ భౌతికమా నుపాధివసుగా కొప్పారుచేయెప్పు  
డున్ ధీబాధ్యమున దానివైకపుచ న్నే ప్రాకృతప్రకీయన్  
జేజోగోళమునందు నీదురుచి తృప్తి జేయఁబో ద్రవ్యకుక్  
జేజ్యో! నువనోజ్ఞ! తిర్పతికవీ! ధీలోకనాచస్వతీ!  
ఉ॥ అక్కటసేడు సత్కవుల యందటదుఃఖము నొక్కయె  
త్తు, సమ్యక్కువినేక శిష్యురు యంతరదుఃఖము నొక్కయె  
త్తు నై, దిక్కుల ముంచె నాంధ్రజగతిసతి బ్రుంగుడుపాటు  
జెందె నాకక్కట లెట్లు సాగుఁగవికవియ్యయె తిర్పతిశాస్త్రి  
చంద్రమా!

నీ. సామంత కృపు లెట్లు సరససత్కవికోటి వినయముతో,  
గాన్క వెట్టి కొలువ, నికతేత్రం బట్లు నిరతమ్ము రసనఁ కా  
కంబలం బైనకాన్త్రంబు మెఱయ, సహధర్మచరియట్లు చంద్రా  
లపం బైన ప్రాంతమ్మునను యశఃకాంత మెలగ, శత్రుసంఘం  
బట్లు బాధ్యసంకుల మైన వెడగురున్ద వికోటి యడఁగియుండ  
సభ యె నెడు కొల్వనం దీర్చి సత్కవిత్వ రాజ్య మేటెను  
శ్రీకవిరాజరాజ్య గొలిచి నీయప్పు దీర్చిన కొడుకుఁగుట్ట,  
యెట్లు! తిర్పతి దివి కేగ కాంధ్రమాత!

నాగేశ్వరి విద్యాధిని.

చం. విరియఁగ వృత్తుటంబు కడు చేసటిఁ జక్తియు పాం  
ధ్రమాత రాలరంగఁగ, హా కుమా! యని క్రందుగ నేడ్చుచుఁ  
జంతఁ జీకగా నిరుపమధారజాయతు వినిర్మలశబ్దలహస  
సంఘటన్, లిరుపతిహానివర్తం గవిధీరని గాలమ! మ్రంగి  
వైచితీ!

ఉ. అంతములేనిదై పరుని యద్యుతలీల లెఱుంగజేయువే, దాం  
తపు టర్థభావము బందంచితబుద్ధితో కాంతదాంతుడై, చింతన  
జేయునట్టి కవిశేఖరనాత్మకు దేవదేవు నాసాంతరమందు నిత్య  
ము ప్రకాంతము నబ్బకరిత్రహేవునే!

రాళ్ల బండి వెంకటపుయ్యగారు విజయనగరము.

నీ. భాషాపరిజ్ఞాన భూషితుం డని భ్యాతే గాంచినావు పొగ  
డఁ గాంచినావు, అర్థాధిపంకు ప్రవృత్తుడని పేరు పొంది  
నావు, యశమునొందినావు, నిఖిలరాజ్యసన్నిధి కవిత్వరుల  
నొడించినావు మదమృదంచినావు, సాధకనామ విద్యాధి  
ప్రకాశ్యుని నందినావు గురుత్వమందినావు. గీ. ఇట్టివాడవు  
మముడి యెట్టులేగినాడె వింతటిబోనన పాడుదివికి, తలచిన  
కొలంది గుండె బ్రదలగుచుండె; సరసగుణధర్మ! లిరుపతి  
శాస్త్రిచర్మ!

కా. కానీ యంతటైన నోర్చి కవిత్వా కన్యన్ విభూషం  
బరజానోద్ధిపితఁగా నొనర్చుటకు విభ్యాతుర్ కకారాజితభా  
నుర్ తిర్పతి వేంకటేశకవు లు న్నారంపు నెంచంగ నీటానే  
కన్ముల గప్పిపోయితివే! ఆ లోకంబుకై తిర్పతి!

ద్వివేది నారాయణశాస్త్రిగారు చిత్రాడ.

చ. పరవాది ప్రచుడ ద్వివేంద నిఖిల వ్రాతంబు నమించి ను  
స్థిరభక్తి ప్రభవిష్టు శిష్యునికరి చేతంబు భేదంపఁగా మరరా  
జ్యేంద్రుకవింబులన్ గెలిచి యా శుంభత్వతాకన్ గొనన్ ధర  
ణేన్ వీడితరయ్య? తిర్పతికవీ! ద్రా! సద్భయగ్రామణీ!

కా. ధన్యాత్ముండవు నీకు లోటాకటియన్ ధారితిలోఁ  
గానరా దమ్యుర్ మాద్యుతలైనవారలకె యా హా! గొప్పలా  
టయ్యె సన్మాన్యా! తిర్పతిశాస్త్రిచంద్ర! నుకవీంద్రా! స్వర్గ  
మందుడి మద్విన్యాసార్థపు సిద్ధికై యెత్తుకున్ దీవింపుమా  
సద్గురూ!

అమ్మ సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారు, చోడవరము.

నీ. అద్భుతంబుగ నెవరాధిభాషను చాల నస్తవధానముల్  
నడపినాడు, అస్తవధానమే కన్యమెయింపడ శతావధాన మేరు  
తగఁగఁజేనె, పండితాశికి దమపాండిత్యముం పాసి వారివే  
నెవర్లు వడసెనుకము, పలుమాలు దేశాధిపతు లెవ్వరిని బిల్చి  
సత్కారములు చాల సలుపుచుండె.

గీ. అట్టి నుకవిత్వధాటిని యందియుండి, ప్రజల మెప్పుల  
మిక్కిలి పడసియన్న, నుగుణలిరుపతి వేంకట నుకవరులఁ  
దిరుపతి మనవిడనాడి దివికేనేగ.

బుట్టును భైరవమూర్తిగారు.

ఉ. శ్రీపతి ధర్మముల్ క్షయముఁ జెందెదేపట్ల జనించి ధర్మ  
సంస్థాపనచేసి శ్రామ వరుసన్ గవితామహితభావముల్  
లోపము జెందనట్టికనలకదోలంప రమాధినాథుడే శ్రీప  
తియై ధరం బాడమి సిద్ధవనోర్ధుడై వేసన్ జనన్.

నీ. నన్నయ్యగీతి నానాకల్పనానల్ప భావము ల్లిరిపించు ప్రాద  
గతులు, సోమయాజివిధాన సాంపుగుల్మడికయ్య లలించి  
కూర్పుప్రజ్ఞాతీతము, కవిసార్వభౌమునికడి యన్యూనసౌ  
త్వమూర్తములఁ ద్రొక్కు సరసపక్కి, సోమనాథకవింద్ర మాత్రి  
వై పుణిమించి హాయి యన్నించు దివ్యతరళక్తి, తొలికవీంద్రు  
లమరపింపగలుగు ధార యలవడు నెలిర్పతికి దక్క యన్యక  
వికి, ఇట్టి మహానియుగోబాపోయినవిధంబు దేశదోర్భాగ్యవశము  
గాజేరింప.

నీ. ఆంధ్రగీర్వాణంబులందు సాహిత్యసం పూర్ణుడై సద్యశ  
మ్మును గడించి, ఉభయభావలను మహాత్మ్యగ్రంథము ల్విర  
చించి లోకంబు వినుతిగాంచి, నేనింపమృ నంలేనానులను  
దిద్ది యాత్మతుల్యులు గాఁగ నలవరించి, సకలదిగ్గేశ సంచార  
మ్ములనరించి రాజసత్కార గౌరవము లొంది. ఆకుకవిత్వాధి  
రాజ్య పట్టాభిషేక, పదవినింపిన లిరుపతి పండితుండు, అత్య  
కాంతిని గోరి నిర్వాణమందె భారతీయుల మనంక పాలు  
చేసి.

తు. సీతారామ చౌధరిగారు, కావూరు.

గీ. లోకమంతయుఁ జింతాభిజ్ఞ మునుగ లోకమామ్యుని దిగ  
మ్రంగి లోక మెల్ల, భ్యాతేఁగాంచిన లిరుపతి కవివరేణ్యు, మరల  
దిగమ్రంగితివె శాస్త్రి కరుణలేక.

గీ. జలజలయటంచుఁ గన్గజారపుకు, జలముతలవంచి లిరుపతి!  
సత్కుమార, యేగిలివె స్వర్గమునకుండు నేడ్చుచుండె, నక్క  
టాయాంధ్రమాత యేమని వచింక.

నీ. బాల్మూదిగనిన్నుఁ బాయకవిహరించు సరసుఁడొ కెంకట  
శాస్త్రిఁబాసి, అతిభక్తి నీదుపాదాంబుజాంతంబులఁ గొలుచు  
చుండెడి శిష్యు లొటిఁబాసి, నిరంతంబు నీదు పాండిత్యంబునకన్  
మెచ్చుకొనుచుండెడి యాంధ్రజనులఁ బాసి. చిత్రమందెవుడు  
నీతేమంబుఁ గోరెడు దారామతా ప్రహంధపులఁబాసి.

గీ. యేగినాడె నీవు దేవేంద్రపురికి నయ్యె నిన్ననగా శేల  
నయ్య మరణ, మెవరు తప్పించుకొనఁగల రిధిలి, పండితాం  
బోధి చంద్ర! తిర్పతికవీంద్ర.

నీ. నుకవిత్వచర్మముల్ సురగుడనకుఁజెప్పఁ ద్రిదశలోకంబుఁ  
జేరినటయ్యె, శ్రీబ్రహ్మగురు పాదసేవ గావింపఁగాఁ ద్రిదశ  
లోకంబుఁ, జేరినటయ్యె, పోలవరంపుపు పాలునిం బాడఁ  
గాంచఁ ద్రిదశలోకంబుఁ జేరినటయ్యె, సురరాజాకొల్మలా  
దిరుదంబు లందఁగాఁ ద్రిదశలోకంబు జేరినటయ్యె

గీ. ప్రాసయతులను విడనాడి పాడుకవిత్, వ్రాయవారలఁ గన  
లేక స్వర్గపురముఁ, జేరినటయ్యె నిక్కంబుఁ తెప్పయ్యె,  
పండిత ప్రసనీయ! తిర్పతికవీంద్ర.



అక్కడ యోగిని కన్పించినది— "నల్లనాకొండ...

బాస సునర్పూర్వమున ప్రభువా భాగవతి పురాణంబునకుం  
గదాధ్ర మందెట్టిదనిన...”

మన రాజ్యాంగ మంత్రాగ్రంథ యాశ్వుతు ప్రత్యక్ష  
 సమీపము. తాను యాజ్ఞపత్యులకు సరస్వతీ లేదనియు,  
 శ్రీమద్ రాజ్యాంగ సభా సీనియతమై వట్టబట్టి వాతయ  
 సున్నామనియు, సీలేవు సరియైన ప్రత్యక్ష సాక్షాత్కమ  
 దలము వాదనయు వాది.

# నాటక ప్రదర్శనములు.

## I

### విమర్శాత్మకము.

### బల్లారి సరస్వతీసంఘము.

ఈ సంఘమువారు నిన్నటిసాయంత్రము సౌందర్యము పాలనందు, కీ. శే. కొలవలం శ్రీనివాసరావుగారిచే రచియింపబడిన ప్రహేళికనాటకమును, ప్రదర్శించిరి. కీ. శే. రామకృష్ణమూర్తులవారు రచియించిన ప్రహేళిక ప్రదర్శించుట అనేకులు. వీరు ప్రదర్శించునది గూడ ఆచార్యులవారి నాటకమే గదా యని నేను వెల్లడిని. మూలధార చేతెంచినాంది పద్యము నడిపిపెట్టుట శ్రీనివాసరావుగారిని స్తుతించు పద్యము నొక్కటి చదివెన్ను ఆపన్ను తెలిసినది, నాకు వాస్తవ్యత.

ప్రహేళికనాటకమును ప్రదర్శింప, నుదరానులో గారు స్త్రీను, మరీమోకపోటు, పలుమాలు చూచితిని. నేను చూచిన వానిలో పాత్రధారులు మిక్కిలి పేరు వడినవారుగా నుండినను, నిన్నటి నాటకము జూచిన పిమ్మట నా యభిప్రాయము కొంత మారినది. తీలావతి హిరణ్యకశిపులు చాల యోగ్యముగ తమ పాత్రలను పోషించిరి. ప్రహేళికనాటకము ముగ్గురు బాలురు ధరించిరి. వారి భక్తి, వివేచనము, సత్కార్యము చూచియే తీలవలయును. వారి గానము కర్ణధారావయనముగను, వారి ముఖవర్ణము వారి యభినయము కన్నులకు పండువుగను, నుండె. ఇంతటి పనిబాలురు ఇంత దిగ్యముగ నుంట మిక్కిలి యాశ్చర్యకర మగు విషయము.

నారదనియందును, ఇంద్రునియందును కొన్ని యనుచిత సందర్భములు చూపడెను. ఇట్టి స్వల్పభోషములను ఈ సంఘమువారు సవరించుకొనగల రనియే నా నమ్మకము.

ఆచార్యులవారి నాటకమునందలి దడబడలును, నారదుని మోసంపు చెయ్యములును శ్రీనివాసరావుగారి నాటకమునందు తేకుండినను, రావుగారి నాటకమే భారతసాంప్రదాయముల చక్కగ ప్రదర్శింపగల దని ప్రేక్షకులకు తోపకమానదు. ఈ సంఘమువారు ప్రహేళికనాటక నిరీక్షాభక్త మగునాటకములను ప్రదర్శించి అంధనాటకరంగమునకు వన్నె దెత్తురు గాక!

## II

### చంద్రహాస.

నుగుణవిలాససభవారు మొన్న శనివారము సాయంత్రము 5-80 గంటలకు విక్టోరియాపురమునందును, చంద్రహాసనాటకమును ప్రదర్శించిరి. ఈనగరములోని నాటకసంఘములలోనెల్ల ఈనటి మిక్కిలి ప్రాముఖ్యము చెందియున్నది. ఈ నాటకము (గోని నాటకపాత్రలు) దుష్టబుద్ధి, చంద్రహాసము, విషయ, యని ఆంధ్రుల కెల్లదనము తెలియును. రాజాపాత్రము- నునలడు- ధరించినవారి విగ్రహము బాగుగనుండెను. కాని, వారి కంతకృత్యము మొదటి తరగతిలో చూర్చుండిన వారికి గూడ వివక్షింపబడినది. కనీసము ప్రేక్షకులకు తక్కువైన చూడనపాత్రలు కొన్నికట్టుకొనలేదు. రాజాపాత్రము అంత ముఖ్యమైనదిగాదు.

చంద్రహాసము శ్రీనివాసరావు, ఆ బాలుడు ఒక పాటపాడెను. ఆపాటకు చక్కని రాగము ఉపయోగించెను. ప్రేక్షకులు ఆ బాలు డనుభవించుచుండిన బాధను గూర్చి యోచించుట విచిత్ర పోయినది. ఆ బాలుని శాస్త్రముగ పాటయే వారియనుభవము నాకర్షించినది. ఆ బాలుడు గూడ తన గమనమును బాధించుకొనిన గానశాస్త్రమునకే నింపెనని తోచెను. కాని యతడు బాలుడు గావున నిశ్చయించి విమర్శించుట యసాధ్యము.

ఇ. తిరుదేట, చంద్రహాసము రక్షించినవాడు. తద్యములను, పాటలను లాగివేసెను గాని తనవలె మూత్రము తిన్నగ నడచినది గాదు.

దుష్టబుద్ధిపాత్రను ధరించినవారు నాటకమునకు తన్నె దెచ్చిరి. ఈ పాత్రమును నిర్వహించుట యిష్టరహము. అయినను, ఈమధురనిందనాడు మిక్కిలి కృత్రిమముగ నిర్వహించిరి. విషయ గూడ చక్కగనే నిర్వహించెను. నాటకము మొత్తముమీద నుదరాను ఆంధ్రులకు మిక్కిలి రుచించెను. ఇంత రుచి, ఈ నాటకము నే జూచిన కొన్ని అంత నాటకములకన్న నెన్నియోచుదుగుల ప్రేక్షకరమై యున్నెను. ఈనగరవారు ఆంధ్రనాటకములను ఇంతకు అభ్యసించి నుదరానునందు ప్రదర్శించిన, ఇచ్చటివారికి ఆంధ్రనాటకము అందు గల తూర్పుభావము మిక్కిలి కలిగినది.

## III

### చిత్రనళియము.

నుగుణవిలాససభవారు మొన్న ఏకాదశినాడు ప్రదర్శించిరి. ప్రాత్రధారణయందు ఈ సభవారి ప్రవీణత పలు మారు ప్రశంసించ నవసరములేదు. కాని యీసభవారు నళి పాత్రధారి నిర్ణయము సరిగా కనబడలేదు. నళిపాత్రను ధరించిన వారిరావుగారు కత్తివంచన లేకుండ పనిచేసిరి గాని రసమును సరిగ జిప్పింపజాలకపోయిరి. ప్రాత్రధారణను సంగీతమే ప్రధానమని వీరు ఎంచిన ట్లకపడెను గాని రసమప్రధానమని యెంచిన ట్లపడలేదు. పద్యముల చదువు భోరణినిబట్టి చూడ పద్యములని రసమును గ్రహించి చరణ మెచ్చట నాపవలెనో గూడ వీరు గ్రహించినట్లు తోచదు. ఉచ్చారణయందు గూడ కొన్ని లోపములు లున్నట్లు తోచినవి. దయయితి పాత్రను ధరించిన దేశికాచార్యులుగారు పాత్రధారణ యందును అభినయమునందును చాల నేర్పును కనబరచిరి. నళిమధు దయయితిని విడిచిపోయినప్పుడు వీరు శోకరసమును బాగుగా ప్రదర్శించిరి. ఇంద్రునిపేషము కడు రమ్యముగా నుండెను. ఈపాత్రను ధరించినవారు శ్రీనివాస మను బాలుని గానము మిక్కిలి శాస్త్రమై ప్రేక్షకులకు రుచి ను కల్పించెను. భారతీయమును ధరించిన రంగవడి పేలు మొదల్యారుగారు సుమంజసుగను ప్రదర్శించిరి. వీరు ప్రధాననాయకపాత్రలను ధరింప నర్హులని తోచినది. కలి, వీరనాయకబాహుళ్యపాత్రలను ధరించి శ్రీ వెదురుమాడి శేషగిరిరావుగారు ప్రశంసనీయుముగ పనిచేసిరి. కలిపాత్రధారణ యందు గాంభీర్యమును వీరనాయకపాత్రయందు శృంగారరసమును బాహుళ్యము పాత్ర యందు విచిత్రముఖమును చక్కగ ప్రదర్శించిరి. మిగిలిన పాత్రధారులు ఆయావేషములను తగినట్లు ప్రశంసనీయుముగా పనిచేసిరి.

## IV

### మర్చింటు ఆఫ్ వెనిసు

ఈనడుమ నుగుణవిలాససభవారు మొన్నయరు కవి విరచితమగు 'మర్చింటు ఆఫ్ వెనిసు' నాటకమును ప్రదర్శించెను. యందు అతివినోదముగ ప్రదర్శించిరి. బల్లారి టి. రాఘవాచార్యుగారు మైలాకు పాత్రనుధరించిరి. వీరి ప్రదర్శనా నైపుణ్యము నెల్లరు ఎరిగియు యున్నారు. కాని ప్రత్యేకముగ ప్రశంసించుట అనవసరము కాని ఎప్పటికప్పుడే నూతనవిశేషములు వీరి అభినయములందు గోచరించుచుండుట గొప్పవిశ్రమ నిన్ను మైలాకు కుమార్తె జెనీకాతన ప్రయత్నముగూడ రెండై తెలిపింపకుండ పారిపోయిన వార్తను వినినపుడు, విరోధియుగు అంటోనియా నవ్వును జెందెననవార్త వినినపుడును వీరు మార్చి మార్చి కనువరచిన సంతాప సంతోష భావములును, న్యాయ స్థానమునందు ప్రారంభమున కనబరచిన ఆత్మధిక్యమును ఉత్సాహమును అంతమున కనబరచిన ఆత్మధిక్యమును ఆశాభంగము, జనిత సంతాపమును నిరూపమానములు. తక్కిన పాత్రధారులందరు శ్లాఘనీయుముగ ప్రదర్శించిరి గాని వారిలో బనానియోపాత్రధారి యగు సత్యమూర్తిగారును, పోర్షి యోపాత్రధారి యగు నరసింహంగారును ప్రత్యేక ప్రశంసాపాత్రులు.

## V

### వేణీసంహారము.

మొన్న 18 వ తేదీ శనివారమునాడు నుగుణవిలాస సభవారు వేణీసంహారనాటకమును సంస్కృతమునందు ప్రదర్శించిరి. ఇది రాద్రస ప్రధాననాటకము. దీనికి కథానాయకుడు భీముడు. భీమపాత్రధారి తన కర్తవ్యము నిరవచయములలో బాగుగ నెరవేర్చినను, రాద్రసము నింకను నెక్కువగ జిప్పించియుండ వలసినది. భీమునితనవాత వచ్చు ముఖ్యమైన పాత్ర ఆశ్వత్థాను. ఈపాత్రను ధరించిన సత్యమూర్తిగారు తమ కర్తవ్యమును సర్వధా కమలమర్థముగ నెరవేర్చిరి. దీనివిషయమై మనమింక నెక్కువగ కోరదగిన జేదములేదు. ధర్మరాజువేషము వేసినవారు తమపాటను తెగించి, రసమును జిప్పించుటకే యెక్కువగ యత్నించిన బాగుండును. శ్రీ పాత్రధారులు మొత్తముమీద బాగుగనే తమ కర్తవ్యముల నెరవేర్చిరి. నాటకము గీర్వాణవాణియందు దుగటచే, పాటలను, అనవసరమైన సంగీతమును తగ్గించి, దానిలోని యర్థ మెల్లరకు చక్కగ తెలియునట్లు పదములను సుస్పష్టముగ బలుకుచు, రసమును జిప్పింపజేయవలెను. అప్పుడే కవియొక్క వ్యాదయ మెల్లరకు తెలియగలదు.

## శ్రీ సత్యనారాయణాశ్రమము.

రాజుల్ల తాలూకా అప్పిట్ల గ్రామమున శ్రీ సత్యనారాయణాశ్రమము అను పేర యోగపాత్రుల సాధ్యమైనంత కృతలో స్థాపించునెంచి యున్నార అందు కంద్రెందు నక్కరముల కయిన్ననకు మించి ఇతరదేశీయముల కయిన్ననకు లోకలగల వారలను విద్యార్థులుగాను, అంతకు మించినవారలను మొలకలుగాను భోజింపబడును. విద్యార్థులు అభివృద్ధియై మూడువత్సరములు విద్య నభ్యసించుటయందును, రెండువత్సరములు ఈకళాశాలయందు ఉపాధ్యాయులుగాను, ఉండవలయును. విద్యార్థులకు భోజనపు ఖర్చు ఆశ్రమపువారే భరించెదరు. మొలకలకు మిషికటికి నెలకు రెండురూపాయల వొత్తున చందా చెల్లించవలసియుండును విద్యార్థులు మొదటి మూడువత్సరములు ఆశ్రమమున వదిలి వెళ్ళువాడను. ఇందునకు యిష్టమయిన వారలు వెంటనే దరఖాస్తు పెట్టుకొనటకు ప్రార్థించువాడ. క్రమశ్రమియ్యాశ్రమము నడపుటకు (దత్తము ముఖ్యకార మగుటచే తద్రీత్య శాస్త్రవాదార్థము తగిన భీమా తీసుకొని రోగములను ప్రాసంగికములను, మనోరంజితము నాయనైద్యము చేతను మాన్పటకునైద్యకాల సౌకర్యాని అప్పిట్ల గ్రామమున ఈమఘనాసనము నుండి తెరవబడును. విశేష గుంతులు తెలియకొనవారు గారొక్కపేర ప్రాసంగికములు బడయగలరు.

శ్రీనివాసరావు.

కార్యదర్శి.

దెజాదలో నెలకొల్పబడిన ఆంధ్రనాటక నిద్యశాల స్థాపక సభవారి తరపు 28.12.1920 తేదీన జాతీయములో బ్రహ్మశ్రీ శుక్ల గంగాధర శాస్త్రిగారు వేలుగా నడిచి, బ్రహ్మశ్రీ చల్లర్ల శంకరాచార్యుగారు ఫిడో, పువ్వులు అంజనేయులకల్ల మృదంగం జ్వరంజయగా నధి జరిగింది.

పాఠశాల పోటీకరీతులు:— పాఠశాల పోటీకరీతులు:— అట్ల దరఖాస్తుల చేయవారు ఆదలి విషయములు ప్రాసంగికముగా ఇంటికి వారికి నాగభూషణంగారి కుమరీకట్టుచుటకు వాగింజరి.

## హిందూదేశైశ్వర్య చరిత్రము.

తలి ౧-౩ తల ౨. ర. తల ౩. తల ౪. తల ౫. తల ౬. తల ౭. తల ౮. తల ౯. తల ౧౦. తల ౧౧. తల ౧౨. తల ౧౩. తల ౧౪. తల ౧౫. తల ౧౬. తల ౧౭. తల ౧౮. తల ౧౯. తల ౨౦. తల ౨౧. తల ౨౨. తల ౨౩. తల ౨౪. తల ౨౫. తల ౨౬. తల ౨౭. తల ౨౮. తల ౨౯. తల ౩౦. తల ౩౧. తల ౩౨. తల ౩౩. తల ౩౪. తల ౩౫. తల ౩౬. తల ౩౭. తల ౩౮. తల ౩౯. తల ౪౦. తల ౪౧. తల ౪౨. తల ౪౩. తల ౪౪. తల ౪౫. తల ౪౬. తల ౪౭. తల ౪౮. తల ౪౯. తల ౫౦. తల ౫౧. తల ౫౨. తల ౫౩. తల ౫౪. తల ౫౫. తల ౫౬. తల ౫౭. తల ౫౮. తల ౫౯. తల ౬౦. తల ౬౧. తల ౬౨. తల ౬౩. తల ౬౪. తల ౬౫. తల ౬౬. తల ౬౭. తల ౬౮. తల ౬౯. తల ౭౦. తల ౭౧. తల ౭౨. తల ౭౩. తల ౭౪. తల ౭౫. తల ౭౬. తల ౭౭. తల ౭౮. తల ౭౯. తల ౮౦. తల ౮౧. తల ౮౨. తల ౮౩. తల ౮౪. తల ౮౫. తల ౮౬. తల ౮౭. తల ౮౮. తల ౮౯. తల ౯౦. తల ౯౧. తల ౯౨. తల ౯౩. తల ౯౪. తల ౯౫. తల ౯౬. తల ౯౭. తల ౯౮. తల ౯౯. తల ౧౦౦. తల ౧౦౧. తల ౧౦౨. తల ౧౦౩. తల ౧౦౪. తల ౧౦౫. తల ౧౦౬. తల ౧౦౭. తల ౧౦౮. తల ౧౦౯. తల ౧౧౦. తల ౧౧౧. తల ౧౧౨. తల ౧౧౩. తల ౧౧౪. తల ౧౧౫. తల ౧౧౬. తల ౧౧౭. తల ౧౧౮. తల ౧౧౯. తల ౧౨౦. తల ౧౨౧. తల ౧౨౨. తల ౧౨౩. తల ౧౨౪. తల ౧౨౫. తల ౧౨౬. తల ౧౨౭. తల ౧౨౮. తల ౧౨౯. తల ౧౩౦. తల ౧౩౧. తల ౧౩౨. తల ౧౩౩. తల ౧౩౪. తల ౧౩౫. తల ౧౩౬. తల ౧౩౭. తల ౧౩౮. తల ౧౩౯. తల ౧౪౦. తల ౧౪౧. తల ౧౪౨. తల ౧౪౩. తల ౧౪౪. తల ౧౪౫. తల ౧౪౬. తల ౧౪౭. తల ౧౪౮. తల ౧౪౯. తల ౧౫౦. తల ౧౫౧. తల ౧౫౨. తల ౧౫౩. తల ౧౫౪. తల ౧౫౫. తల ౧౫౬. తల ౧౫౭. తల ౧౫౮. తల ౧౫౯. తల ౧౬౦. తల ౧౬౧. తల ౧౬౨. తల ౧౬౩. తల ౧౬౪. తల ౧౬౫. తల ౧౬౬. తల ౧౬౭. తల ౧౬౮. తల ౧౬౯. తల ౧౭౦. తల ౧౭౧. తల ౧౭౨. తల ౧౭౩. తల ౧౭౪. తల ౧౭౫. తల ౧౭౬. తల ౧౭౭. తల ౧౭౮. తల ౧౭౯. తల ౧౮౦. తల ౧౮౧. తల ౧౮౨. తల ౧౮౩. తల ౧౮౪. తల ౧౮౫. తల ౧౮౬. తల ౧౮౭. తల ౧౮౮. తల ౧౮౯. తల ౧౯౦. తల ౧౯౧. తల ౧౯౨. తల ౧౯౩. తల ౧౯౪. తల ౧౯౫. తల ౧౯౬. తల ౧౯౭. తల ౧౯౮. తల ౧౯౯. తల ౨౦౦. తల ౨౦౧. తల ౨౦౨. తల ౨౦౩. తల ౨౦౪. తల ౨౦౫. తల ౨౦౬. తల ౨౦౭. తల ౨౦౮. తల ౨౦౯. తల ౨౧౦. తల ౨౧౧. తల ౨౧౨. తల ౨౧౩. తల ౨౧౪. తల ౨౧౫. తల ౨౧౬. తల ౨౧౭. తల ౨౧౮. తల ౨౧౯. తల ౨౨౦. తల ౨౨౧. తల ౨౨౨. తల ౨౨౩. తల ౨౨౪. తల ౨౨౫. తల ౨౨౬. తల ౨౨౭. తల ౨౨౮. తల ౨౨౯. తల ౨౩౦. తల ౨౩౧. తల ౨౩౨. తల ౨౩౩. తల ౨౩౪. తల ౨౩౫. తల ౨౩౬. తల ౨౩౭. తల ౨౩౮. తల ౨౩౯. తల ౨౪౦. తల ౨౪౧. తల ౨౪౨. తల ౨౪౩. తల ౨౪౪. తల ౨౪౫. తల ౨౪౬. తల ౨౪౭. తల ౨౪౮. తల ౨౪౯. తల ౨౫౦. తల ౨౫౧. తల ౨౫౨. తల ౨౫౩. తల ౨౫౪. తల ౨౫౫. తల ౨౫౬. తల ౨౫౭. తల ౨౫౮. తల ౨౫౯. తల ౨౬౦. తల ౨౬౧. తల ౨౬౨. తల ౨౬౩. తల ౨౬౪. తల ౨౬౫. తల ౨౬౬. తల ౨౬౭. తల ౨౬౮. తల ౨౬౯. తల ౨౭౦. తల ౨౭౧. తల ౨౭౨. తల ౨౭౩. తల ౨౭౪. తల ౨౭౫. తల ౨౭౬. తల ౨౭౭. తల ౨౭౮. తల ౨౭౯. తల ౨౮౦. తల ౨౮౧. తల ౨౮౨. తల ౨౮౩. తల ౨౮౪. తల ౨౮౫. తల ౨౮౬. తల ౨౮౭. తల ౨౮౮. తల ౨౮౯. తల ౨౯౦. తల ౨౯౧. తల ౨౯౨. తల ౨౯౩. తల ౨౯౪. తల ౨౯౫. తల ౨౯౬. తల ౨౯౭. తల ౨౯౮. తల ౨౯౯. తల ౩౦౦. తల ౩౦౧. తల ౩౦౨. తల ౩౦౩. తల ౩౦౪. తల ౩౦౫. తల ౩౦౬. తల ౩౦౭. తల ౩౦౮. తల ౩౦౯. తల ౩౧౦. తల ౩౧౧. తల ౩౧౨. తల ౩౧౩. తల ౩౧౪. తల ౩౧౫. తల ౩౧౬. తల ౩౧౭. తల ౩౧౮. తల ౩౧౯. తల ౩౨౦. తల ౩౨౧. తల ౩౨౨. తల ౩౨౩. తల ౩౨౪. తల ౩౨౫. తల ౩౨౬. తల ౩౨౭. తల ౩౨౮. తల ౩౨౯. తల ౩౩౦. తల ౩౩౧. తల ౩౩౨. తల ౩౩౩. తల ౩౩౪. తల ౩౩౫. తల ౩౩౬. తల ౩౩౭. తల ౩౩౮. తల ౩౩౯. తల ౩౪౦. తల ౩౪౧. తల ౩౪౨. తల ౩౪౩. తల ౩౪౪. తల ౩౪౫. తల ౩౪౬. తల ౩౪౭. తల ౩౪౮. తల ౩౪౯. తల ౩౫౦. తల ౩౫౧. తల ౩౫౨. తల ౩౫౩. తల ౩౫౪. తల ౩౫౫. తల ౩౫౬. తల ౩౫౭. తల ౩౫౮. తల ౩౫౯. తల ౩౬౦. తల ౩౬౧. తల ౩౬౨. తల ౩౬౩. తల ౩౬౪. తల ౩౬౫. తల ౩౬౬. తల ౩౬౭. తల ౩౬౮. తల ౩౬౯. తల ౩౭౦. తల ౩౭౧. తల ౩౭౨. తల ౩౭౩. తల ౩౭౪. తల ౩౭౫. తల ౩౭౬. తల ౩౭౭. తల ౩౭౮. తల ౩౭౯. తల ౩౮౦. తల ౩౮౧. తల ౩౮౨. తల ౩౮౩. తల ౩౮౪. తల ౩౮౫. తల ౩౮౬. తల ౩౮౭. తల ౩౮౮. తల ౩౮౯. తల ౩౯౦. తల ౩౯౧. తల ౩౯౨. తల ౩౯౩. తల ౩౯౪. తల ౩౯౫. తల ౩౯౬. తల ౩౯౭. తల ౩౯౮. తల ౩౯౯. తల ౪౦౦. తల ౪౦౧. తల ౪౦౨. తల ౪౦౩. తల ౪౦౪. తల ౪౦౫. తల ౪౦౬. తల ౪౦౭. తల ౪౦౮. తల ౪౦౯. తల ౪౧౦. తల ౪౧౧. తల ౪౧౨. తల ౪౧౩. తల ౪౧౪. తల ౪౧౫. తల ౪౧౬. తల ౪౧౭. తల ౪౧౮. తల ౪౧౯. తల ౪౨౦. తల ౪౨౧. తల ౪౨౨. తల ౪౨౩. తల ౪౨౪. తల ౪౨౫. తల ౪౨౬. తల ౪౨౭. తల ౪౨౮. తల ౪౨౯. తల ౪౩౦. తల ౪౩౧. తల ౪౩౨. తల ౪౩౩. తల ౪౩౪. తల ౪౩౫. తల ౪౩౬. తల ౪౩౭. తల ౪౩౮. తల ౪౩౯. తల ౪౪౦. తల ౪౪౧. తల ౪౪౨. తల ౪౪౩. తల ౪౪౪. తల ౪౪౫. తల ౪౪౬. తల ౪౪౭. తల ౪౪౮. తల ౪౪౯. తల ౪౫౦. తల ౪౫౧. తల ౪౫౨. తల ౪౫౩. తల ౪౫౪. తల ౪౫౫. తల ౪౫౬. తల ౪౫౭. తల ౪౫౮. తల ౪౫౯. తల ౪౬౦. తల ౪౬౧. తల ౪౬౨. తల ౪౬౩. తల ౪౬౪. తల ౪౬౫. తల ౪౬౬. తల ౪౬౭. తల ౪౬౮. తల ౪౬౯. తల ౪౭౦. తల ౪౭౧. తల ౪౭౨. తల ౪౭౩. తల ౪౭౪. తల ౪౭౫. తల ౪౭౬. తల ౪౭౭. తల ౪౭౮. తల ౪౭౯. తల ౪౮౦. తల ౪౮౧. తల ౪౮౨. తల ౪౮౩. తల ౪౮౪. తల ౪౮౫. తల ౪౮౬. తల ౪౮౭. తల ౪౮౮. తల ౪౮౯. తల ౪౯౦. తల ౪౯౧. తల ౪౯౨. తల ౪౯౩. తల ౪౯౪. తల ౪౯౫. తల ౪౯౬. తల ౪౯౭. తల ౪౯౮. తల ౪౯౯. తల ౫౦౦. తల ౫౦౧. తల ౫౦౨. తల ౫౦౩. తల ౫౦౪. తల ౫౦౫. తల ౫౦౬. తల ౫౦౭. తల ౫౦౮. తల ౫౦౯. తల ౫౧౦. తల ౫౧౧. తల ౫౧౨. తల ౫౧౩. తల ౫౧౪. తల ౫౧౫. తల ౫౧౬. తల ౫౧౭. తల ౫౧౮. తల ౫౧౯. తల ౫౨౦. తల ౫౨౧. తల ౫౨౨. తల ౫౨౩. తల ౫౨౪. తల ౫౨౫. తల ౫౨౬. తల ౫౨౭. తల ౫౨౮. తల ౫౨౯. తల ౫౩౦. తల ౫౩౧. తల ౫౩౨. తల ౫౩౩. తల ౫౩౪. తల ౫౩౫. తల ౫౩౬. తల ౫౩౭. తల ౫౩౮. తల ౫౩౯. తల ౫౪౦. తల ౫౪౧. తల ౫౪౨. తల ౫౪౩. తల ౫౪౪. తల ౫౪౫. తల ౫౪౬. తల ౫౪౭. తల ౫౪౮. తల ౫౪౯. తల ౫౫౦. తల ౫౫౧. తల ౫౫౨. తల ౫౫౩. తల ౫౫౪. తల ౫౫౫. తల ౫౫౬. తల ౫౫౭. తల ౫౫౮. తల ౫౫౯. తల ౫౬౦. తల ౫౬౧. తల ౫౬౨. తల ౫౬౩. తల ౫౬౪. తల ౫౬౫. తల ౫౬౬. తల ౫౬౭. తల ౫౬౮. తల ౫౬౯. తల ౫౭౦. తల ౫౭౧. తల ౫౭౨. తల ౫౭౩. తల ౫౭౪. తల ౫౭౫. తల ౫౭౬. తల ౫౭౭. తల ౫౭౮. తల ౫౭౯. తల ౫౮౦. తల ౫౮౧. తల ౫౮౨. తల ౫౮౩. తల ౫౮౪. తల ౫౮౫. తల ౫౮౬. తల ౫౮౭. తల ౫౮౮. తల ౫౮౯. తల ౫౯౦. తల ౫౯౧. తల ౫౯౨. తల ౫౯౩. తల ౫౯౪. తల ౫౯౫. తల ౫౯౬. తల ౫౯౭. తల ౫౯౮. తల ౫౯౯. తల ౬౦౦. తల ౬౦౧. తల ౬౦౨. తల ౬౦౩. తల ౬౦౪. తల ౬౦౫. తల ౬౦౬. తల ౬౦౭. తల ౬౦౮. తల ౬౦౯. తల ౬౧౦. తల ౬౧౧. తల ౬౧౨. తల ౬౧౩. తల ౬౧౪. తల ౬౧౫. తల ౬౧౬. తల ౬౧౭. తల ౬౧౮. తల ౬౧౯. తల ౬౨౦. తల ౬౨౧. తల ౬౨౨. తల ౬౨౩. తల ౬౨౪. తల ౬౨౫. తల ౬౨౬. తల ౬౨౭. తల ౬౨౮. తల ౬౨౯. తల ౬౩౦. తల ౬౩౧. తల ౬౩౨. తల ౬౩౩. తల ౬౩౪. తల ౬౩౫. తల ౬౩౬. తల ౬౩౭. తల ౬౩౮. తల ౬౩౯. తల ౬౪౦. తల ౬౪౧. తల ౬౪౨. తల ౬౪౩. తల ౬౪౪. తల ౬౪౫. తల ౬౪౬. తల ౬౪౭. తల ౬౪౮. తల ౬౪౯. తల ౬౫౦. తల ౬౫౧. తల ౬౫౨. తల ౬౫౩. తల ౬౫౪. తల ౬౫౫. తల ౬౫౬. తల ౬౫౭. తల ౬౫౮. తల ౬౫౯. తల ౬౬౦. తల ౬౬౧. తల ౬౬౨. తల ౬౬౩. తల ౬౬౪. తల ౬౬౫. తల ౬౬౬. తల ౬౬౭. తల ౬౬౮. తల ౬౬౯. తల ౬౭౦. తల ౬౭౧. తల ౬౭౨. తల ౬౭౩. తల ౬౭౪. తల ౬౭౫. తల ౬౭౬. తల ౬౭౭. తల ౬౭౮. తల ౬౭౯. తల ౬౮౦. తల ౬౮౧. తల ౬౮౨. తల ౬౮౩. తల ౬౮౪. తల ౬౮౫. తల ౬౮౬. తల ౬౮౭. తల ౬౮౮. తల ౬౮౯. తల ౬౯౦. తల ౬౯౧. తల ౬౯౨. తల ౬౯౩. తల ౬౯౪. తల ౬౯౫. తల ౬౯౬. తల ౬౯౭. తల ౬౯౮. తల ౬౯౯. తల ౭౦౦. తల ౭౦౧. తల ౭౦౨. త



నాకాగెజెటె ఉద్యోగము

ప్రభుత్వ ప్రకటన

ద్వితీయ దినచర్య-తీర్మానములు.

నిన్నటిదినము మరల నాకాగెజెటె ఉద్యోగము లందఱును సమావేశమై ఈ క్రింది తీర్మానమును తీర్మానించిరి:-

- (1) కన్నాడు ప్రభుత్వము ఆహ్వానించుట.
- (2) 1921 సం॥ జనవరి 15 లోపుగా దొరకనమువారు ఇక నెంతమాత్రము ఆలస్యము లేకుండగ ఇద్దరు ప్రభుత్వ నియమితో ఉద్యోగమును, ఇద్దరు సభాకార కాననసభా సభ్యులను, ఈ సభవారిచే పేర్కొనబడిన 4 గురు ప్రతినిధులను, ప్రభుత్వనియమిత మగు అసభికార అధ్యక్షసమన్విత మగు సభ నోకదానిని నెలకొల్పి నాకాగెజెటె ఉద్యోగులకు ప్రారంభము న కనీసపుతీరమును ఎంత నీయవలయునో, గెజెటె ఉద్యోగులకిచ్చేడు 'మైము స్కేలు' తీరములనే వీరికిని ఇచ్చుటను, ఏ లేదీనుండి ఈ మార్పుల నన్నిటిని ఆములులో బెట్టవలసినదని గూర్చి యోచించవలయును. కనీసపు తీరమును నిర్ణయించుటలో నాకాగెజెటె ఉద్యోగులు సమర్పించిన విజ్ఞప్తి ననుసరించి నిర్ణయించవలయును. ఇట్టివిధి ఈ సంఘమువారు తాము సమావేశమైన ఒక నెలలోపుగా తమ నివేదికమును తయారుజేసి దానిని ప్రభుత్వమువారి కంద జేయవలయును. ప్రభుత్వమువారు దానిపై 1921 సం॥ మార్చి 31 లేదీ లోపుగా చర్యను జరుపవలయును. ఆ ప్రకారము దొరకనము వారు చేయకున్న మనము కాత్రు సమన్వితమగు చర్యను జరప గలారము. ఈ సంఘముల ప్రతిసభ్యుడును ఒక్కొక్క విజ్ఞప్తిని పూర్వోదాహరణలైన సంఘము నోకదానిని నెలకొల్పి వలయునని పంపవలయును. ఇంతవరకు మనము ఇదివరలో కోరినటుల మన తీరములను యభివృద్ధి చేయకుండుట చేతను, వారిచ్చెదమన్న అభివృద్ధికరమగు తీరము చాలకపోవుట చేతను రిఫార్ము కమిషనరు సలహా ననుసరించి మనతీరముల విషయమై నిశ్చయించదలచుకొనుట చేతను మనమిట్లు కోరవలసి వచ్చినది.

(III) అధికదగ్గరకీతి చాలవినమదగ్గ నానాటికి నురిమించుచుండుట చేతను తీరముల సవరణను జేయుపచాయ తీని ఏర్పరిచి (పరిపాను) మాసములు అతిక్రమించినను మన మెన్ని తర్కాయములు మొలలిడినను మదరాస్ ప్రభుత్వమువారు మన తీరములను పొచ్చించకుండగ కాలయాపనము నొనర్చుట చేతను, ప్రభుత్వమువారు మనకు ఎక్కువజేసిన తాత్కాలికపు వేతనము చాలుటలేకుండుట చేతను, తక్షణము మనకు నిష్కరమై త్వరలో తీరముల సభివృద్ధిని ప్రభుత్వము వారు జేయవలయును. 1919 సం॥ ఆక్టోబరు 1-న లేదీనుండి ఎక్కువతీరములు లభించుటల ప్రభుత్వమువారు తక్షణము ఏర్పాటులను గావించవలయును.

(IV) ఈ తీర్మానము తీరములపంచాయితీవారి తీర్మానములు సరిగాలేదను ఆక్షేపణతో గూడుకొన్నది. ఇది కొంత చర్య అయినవిదప త్రోసి జేయబడినది.

(V) చెన్న నగరమునందును మరితర పట్టణములందు మన తీరములు ప్రారంభమున 70, 80 రూప్యములకు తక్కువగా కుండ నుండవలయును. ప్రస్తుతవిధానమును పరిశీలించి మైము స్కేలును ప్రవేశపెట్టవలయును. ప్రతిసాను ధారాళముగ తీరముల సభివృద్ధి జేసి ప్రస్తుతము అనుభవించుచున్న తీరము, తాత్కాలికపు భృతిని కలిపిన మొత్తములో నూటికి 50 రూప్యములు తక్కువలేకుండ మనకు లాభముండుటలు జేసి మన ప్రారంభతీరములను నిర్ణయించవలయును. మరియు మన ప్రారంభతీరములను మైము స్కేలు ప్రకారము మన సర్వీసును బట్టి జేయవలయును. ఇంకను వివిధవరకులు కోరబడినవి.

(VI) ఇండ్ల అద్దెలు అపారముగ హెచ్చుగనున్న ప్రదేశములందును, సాధారణముగ ఇండ్లు లభించని జిల్లాలయందును మనకు, ఉచితముగ గృహసంస్థిని సమకూర్చవలయును. లేదా ఇండ్ల అద్దెనైన నీయవలయును. కార్యాలయములు మన బసలకు ఒక మైలుదూరము కంటె ఎక్కువనున్న ప్రదేశముగ మన రాకపోకలకు అగు బండి ఖర్చులను ప్రభుత్వమువారు భరింపవలయును.

(VII) ఇంతవరకు నాకాగెజెటె ఉద్యోగులకు ఎక్కువ తీరము లగుటకుగల యవకాశములు వారి కుపయోగించవలయు జేయవలయును.

(VIII) గెజెటె ఉద్యోగుల / విద్యుత్ కర్మముల

కును, వారి బాధ్యతకును మనభర్తములు బాధ్యతకును గల విధేయములను సువ్యముగ ఏర్పాటును ప్రభుత్వమువారు జేయవలయును.

(IX) కొలదిమంది ఉద్యోగులే గల కార్యాలయముల యందున్నవారలకు ప్రతిసాను గాని మరితరవిధముగ గాని తీరములు హెచ్చగుటకు వీలు లేనప్పుడు వారికి ప్రారంభము నందే హెచ్చు తీరములను ప్రత్యేకముగ నీయవలయును.

(X) ఉద్యోగములో ప్రవేశించి కొన్ని వత్సరములైన పిదప ప్రత్యేకపు తరీఖీదుకు బంపబడిన ఉద్యోగులకు ఆతరీఖీదు అయిన వెంటనే మరల పనిలో ప్రవేశించిన నాటినుండియు ఎక్కువతీరము నీయవలయును.

(XI) మనకు ఉద్యోగములు ఖాయముజేయుటయందును, తీరములను గాని మన మున్న పనులకంటె ఎక్కువ హోదాగల పనుల నిమిత్తపుడు గాని, మన సీనియారిటీని బట్టి నిర్ణయించవలసినదే గాని మన పశోత్తమున గూడి పురాణిగ జరుగు ఉద్యోగులపై యధికారుల కళాకళలను అనుసరించి రహస్యపు నివేదికముల మూలముగ (కాక ఫిడెంసర్ రిపోర్టు) జరుగుచున్న అక్రమపద్ధతిని అపు జేయవలయును.

(XII) 'పోస్టు ఆఫీసు ఆడిటు గుమాస్తాలకు ఇంకను కొందరికి కనీసము 30 రూప్యములు వేతనముల నీయకుండుట ఖోచ్చము. ప్రభుత్వమువారు నిర్ణయించినను వీరి కీకతి, తొలగకుండుటకు ఉత్తరవాదు లేవరు'.

(XIII) 5 వ తీర్మానము ననుసరించి ఇండియా సర్వే డిపార్టుమెంటు తాబేదారుల కీతీరములను అభివృద్ధి జేయవలయును. తక్కిన తీర్మానములు ఇంకను చర్చజరుగుచునే యుండుటచేతను, ఎట్టి తీర్మానమును జేయబడకుండుటచేతను సాయంకాలము 5 గంట లగుటచేతను నేటికి సభ ఆపుజేయబడినది.

9 వ నవాకార రాష్ట్రీయ సమావేశము

26, 27 లేదీలను వెల్లి కళాశాల భవనమున దిబి ఎల్. డి. స్వామికన్న పిళ్లగారి యధ్యక్షత క్రింద జరిగినది. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షోపన్యాస సంగ్రహము టి. ఆర్. వేంకట్రామ కాశ్మీగారు ప్రతినిధుల నందరకు స్వాగత మొనర్చుచు స్వపరిపాలనా ప్రతిష్టాపనములకు సహకారపరపతి సంఘము ప్రధాన సోపానమనిరి. సహకార పరపతి సంఘములు సాంఘికాభివృద్ధిని, తదితర రాజకీయోద్యమాభివృద్ధిని విశేషముగ తోడ్పడునని వేరుగ నిర్వచింప నవసరము లేదనియు ఇకముందు ఈ కాఖాధికారమును వహించిన మంత్రి కూర్మా వేంకటరెడ్డి వాయుడు గారు మన సంఘముల యభిప్రాయమును గైకొని ఆ సంఘమును పెంపొంది జేయుదు రని నమ్ముచున్నార మనిరి.

అధ్యక్షకోపన్యాస సంగ్రహము. సహకార సంఘములకు మూలధనము ఏర్పాటు, నైపుణ్యము ముఖ్యంగాములు. ఇందులో ముఖ్యముగ పెట్టుబడి ధనముకు తోడుగ పనిని నిర్వహించు తేర్పాటులు, దానికి వలయు సామర్థ్యము ప్రధానవిషయములు. సహకార పరిక్రమకాఖను నెలకొల్పుటకు మూలధనము అత్యవసరము. ఈ విషయమును గూర్చి క్రొత్త సహకార పరిక్రమ కాఖను నెలకొల్పుటకు క్రొత్త మూలధనావకళ్యతను గూర్చి ప్రజలలో ప్రబోధమును కలిగింపవలయును. పారిశ్రామికవిద్యను గూర్చి ప్రచారణమును సులభవలయును.

పరపతిసహకారమును (క్రెడిటి కో ఆపరేషన్) ఈ రాజధానియందు అనర్గళముగ అతిత్వరలో విజృంభింప జేయవలయును. ఈవిషయమును గూర్చి పూర్వమువలె గాక ప్రజలు ఇప్పుడు అధికోత్సాహమును జూపుచున్నారు. దీనివలన ప్రజలు కో ఆపరేటివు సొసైటీలనుండి ఋణము తీసిన లాభితరమని గ్రహింపగలరు. వారు పాడగుటకు వీలుండదు.

కోఆపరేటివు సంఘములను తణిఖీచేసి వారి పనులు సమంజసముగ నిబంధనలకు లోనై నిర్వహింపబడుచున్నవో లేవో జానుటకు ప్రస్తుతము తాత్కాలికముగ నియమించబడిన ప్రభుత్వోద్యోగులు లేకుండగనే మనము స్వయముగ మనలోనుండి అధికారులను నియమించి వారికి తీరముల నీయవలయును. ప్రభుత్వసంబంధ ముండరాదు.

తీర్మానములు.

ఈ క్రింది తీర్మానములు నిన్నటిసాంఘికము ఆమోదింప బడినవి.

సహకారసంఘముల తరపున అత్యంత క్రోధానుభూతి పనిజేసిన సి. ఎన్. కృష్ణస్వామయ్యయ్య, (కోయంబత్తూరు) రా. బి. కే. రామస్వామయ్యయ్య, (మధుర) గార్లమరణములకు వగచుచు వారికుటుంబమునకు సానుభూతిని జూపిరి.

2. కో ఆపరేటివు అట్ట ననుసరించి (ట్రాక్టుషండ్సును పెట్టుబడి పెట్టుటకు (ఇకో ఆప్ట) పెట్టుబడి బ్యాంకులను నెలకొల్పి 1882-వ ఇండియా అట్ట II. 30 అనుబంధము (ఎఫ్) ననుసరించి నిబంధనలను నిశుమిత కలయును.

3. బీదలకు గృహసంకరముల ఏర్పరచుటకు ఋణమును తీయు సంఘములకు తక్కువవడ్డీకి ప్రభుత్వమువారు బదులివ్వవలయును. మరితరపనులపై ఇతరవిషయములకు ఈసంఘము వారు ఋణము కావలయునని కోరిన మార్పెట్టు చేటు వడ్డీతో నీయవలెను. ఈ ఋణమును చాలా గడువుమీద తీర్చునట్లు చేయవలయును (లాంగుటర్మిటోన్సు).

4. సహకార పరపతి సంఘముల మూలకముగ ధ్వర సాయదారులకు ప్రభుత్వమువారు ఋణముల నిచ్చి సౌకర్యమును కలుగజేయవలయును. దీనివలన బీదలు ధ్వరసాయమును అభివృద్ధి జేసికొనగలరు కాన దీనిని ఆములులో బెట్టవలయును.

5. గ్రామములయందు రైతులకు ధ్వరసాయమునకు వివిధప్రదేశములయందు చిల్లరగ చిన్న చిన్న భూముల నిచ్చిన ప్రయోజనము లేదుగాన ఏదోఒక పోటునే పెద్ద మొత్తముగ చిన్న భూముల నన్నిటిని చేర్చి ఒకే భూమిగ ప్రభుత్వమువారు ఈయవలయును.

6. ప్రస్తుతము పుగ్రాణములను నెలకొల్పి వర్తకము చేయుచున్న సహకారసంఘములకు (స్టోరసొసైటీలు, ట్రేడింగు యూనియనులు) ఎన్. యు. సి. ఎన్ సంఘము వారు కేంద్రస్థానముగ నేర్పడి సాధ్యమైనంత త్వరలో రాజధానియందున్న అన్ని వర్తకసంఘములకు (సహకారపు)వోటు నేలు ఏజెన్సీని, కమిషన్ ఏజెన్సీని వహించి సప్లయచేయుచుండవలయును.

7. కోఆపరేటివు సొసైటీలలో సభ్యులుగ నున్న మునిసిపలు యుద్యోగుల తీరములనుండి ప్రతిమాసాంతమును ఆయామునిసిపలు చయిర్మనులు నెలకి ఈ సభ్యులు సహకార సంఘముల కీయవలసిన సొమ్మును తగ్గించి తీరము లిచ్చునట్లు ప్రభుత్వమువారు తీరుపు జేయవలయును.

8. పురపాలక సంఘములయందు మలమును, మరితరముటికి పదార్థములను సారవేయించు సందర్భమున అట్టి కంట్రాక్టులును మునిసిపలు సంఘమువారు పాకీవాలద్ర సహకారపరపతిసంఘమువారికి కంట్రాక్టు నీయవలయును.

9. డిశెంబరు విధానమును గూర్చి ఇటీవల సహకార సంఘము రిజిస్ట్రారు నూచించిన విధానమును ఈసభవారు రంగీకరించుచున్నారు.

10. ఇతర కాలమునందు పనులను చేయించుటకు కంట్రాక్టును బొంది కార్యమును నిర్వహించుటకు కార్మిక సంఘము నోకదానిని నెలకొల్పవలయును.

11. కో ఆపరేటివు ఇన్స్టిట్యూషన్లు సంఘములను స్థాపించుటపై చిత్తునిబంధనలను, కార్యక్రమమును తయారుచేయవలయును.

లింకు ఫథ.

కొండ (కర్ణాటక) ముఖ్య కమిషనరీయంలో హోమ్లెండ్ సొసైటీ కట్టడము దాదాపు పూర్తిజేసారు. ఇక ముందు హోమ్లెండ్ సొసైటీయొక్క కార్యనిర్వహణకర్తమును గురించి ఒక నిరసనమును ఏర్పాటు చేయవలసివచ్చును. ఇంతేకాక ప్రస్తుతము నడచి హోమ్లెండ్ ప్రభుత్వోద్యోగ సారముగా వాటిను విద్యాలయము నూడ నెలకొల్పుటకు కొంతమంది అభిప్రాయమై యున్నది. హోమ్లెండ్ల చర్చించుటకు గాను హోమ్లెండ్ సొసైటీ 80.12.20 లేదీ వగలకి గంటలకు కథ జరుగునుగాన (కర్ణాటక) ముఖ్య కమిషనరు అధికారులు తొక్కి కడతేలు (కొద్దించుచున్నాడు. కచ్చుటకు వీలులేని వారు తమ యభిప్రాయములను తెలియజేయవలెను.

మంత్రిరావు వెంకటరత్నము సారంగు బొమనుండర రావు వంగల వెంకట దీక్షితులు.

నోటీసు.

యూనివర్సల్ టుటాకో కంపెనీ పేరుతో నేను జరుపుచున్న సిగరెట్ల వ్యాపారము నందు 1914 సం॥ రము దిశంబరునెల 11 వ తారీఖు మొదలుకొని భాగస్థుడుగా చేరి వ్యాపారము చేయుచున్న కొత్తకోట వెంకటరంగము రెడ్డిగారు తన భాగమును 1920 సం॥ రం దిశంబరునెల 1 లేదీనుండి రద్దుచేసుకొని, నడదువిషయమై తనకు గల వాక్కులన్నిటిని వదలిపెట్టిరి. గనుక నడదు వ్యాపారమునందు అతనికి ఇగముందు భాగము గాని, లేక యేలాటివాక్కుగాని జవాబుదారిగాని లేదని ఇందువలన అందరికిని తెలియ జేయుచున్నాను.

టి. రామస్వామి నాయుడు,

# The Cow Conference.

## Medical and Educational Conferences.

### College Students' Resolutions of Boycott.

#### The Cow Conference.

##### Lalaji's Presidential Address.

NAGPUR, December 27.

The 4th sessions of the All-India Cow Conference was held in the Congress hall this morning. The attendance was very large. Mr. E. V. Bute, Chairman of the Reception Committee urged that for the proper protection of the cows, the export of cattle should be prohibited and pasture should be made available at cheap rates and supply of beef to the British Army be at once stopped.

##### Economic Problem.

Lala Lajpat Rai in the course of his presidential address emphasised that the cow question could not be satisfactorily solved as long as Swaraj was not secured. No amount of petitioning could melt the heart of the foreign bureaucracy, whose interests were divergent from those of India and whose first care was to help the foreign capitalists to exploit. The land India could not mend her past till her destiny was in the hands of her own sons. It was an open secret that due to the shortage of cattle the economic condition of India was getting worse day by day. The Government sometimes argued that the shortage of cattle was due to shortage of pastures in India. In days before the British Government came to rule over India, pastures were in abundance and every house had cattle of its own; but with the advent of the British rule and with the inauguration of its policy with regard to revenue, forest, and hides and skin, all pastures ceased to exist as the revenue was fixed at a high level. (Shame.) The Government boasted that it has endeavoured famine relief work on a grand and scientific scale also. They would not uproot the causes which brought about this famine.

##### Imperial Reference.

Continuing, the President said, another disturbing factor of situation was the adoption of Imperial Preference policy. With regard to tariffs, India was bound to suffer as its hand in the long run. Some clever but dishonest people argued that the great amount of consumption of silver and gold in this country was an unmistakable sign of her prosperity. He would ask what was the value of the rupee to-day. One rupee could not buy same amount of food as *one anna* could, in the olden days. Do not judge, continued the Lala, India's prosperity from the existence of the few palatial buildings in Bombay or Calcutta nor judge at from the dress worn by a few educated men; but judge it from the conditions that prevailed in the huts of the peasants and labourers who formed the dumb masses of the country. Do not look to and there will be found the real cause of India's poverty. Concluding, the President said, the position could yet be grasped if only India was determined not to sell any cow for the purposes of slaughter. —(Special Service.)

#### The Medical Conference.

##### Fourth Sessions.

NAGPUR, December 27.

The fourth sessions of the All-India Medical Conference met this morning at the Subjects' Committee Pandit with Dr. Maharaja Krishna Kapoor of Lahore, who has done research work in Malta Fever, in the chair. Over 150 delegates representing all grades of the medical profession and from all the parts of India attended. Among those present were Drs. S. C. Sen, N. N. Basu, S. Mitra, S. N. Gupta from Bengal; Drs. G. V. Deshmukh, A. S. Erulkar and Miss Joshi from Bombay and Dr. Nihal Chandra Sikri from the Punjab. The local medical profession was strongly represented.

##### Reorganisation of Medical Services.

Dr. G. R. Tamse, the Chairman of the reception committee in welcoming the delegates laid great stress on the reorganisation of the medical services in India and showed by means of statistics that medical aid was not in the easy reach of an ordinary villager. He cited the last in fluensa epidemic from which disease six million people perished. He advocated that the improvement of medical education which was at present given only to train the subordinate medical practitioners. Though some said that the new reform act was all gold, to him, it was a horse without fodder. The speaker advocated more friendly intercourse between the members of the Indian Medical Service and private practitioners and urged that the latter should not be looked upon as aliens. Medical relief for women, who were the worst sufferers in this country, high infant mortality for want of proper nourishment and proper care of their mothers, urban sanitation, and other questions pertaining to the health of the people were touched upon. The speaker wanted that the Ayurvedic system should be encouraged and urged for a chair in the University. He hoped that having regard to the fact that the subjects of sanitation and medical relief were the transferred subjects, the ministers would do all in their power to reorganise their services and take up a bold policy for the amelioration of the people. He wanted the members of their profession to take active interest in politics and concluded his lengthy speech amidst cheers.

##### No Research and Initiative.

Dr. Maharaj Krishna Kapoor in his Presidential address, paid a glowing tribute to the late Dr. M. N. Obedar, who was a pioneer leader of their profession. He regretted that the independent medical profession was subdued and subordinated to the interests of the medical service and the medical science was taught to Indians with a reserve and with the main object of manufacturing subordinates. It was probably clear in the case of medical education that it was a sort of limited attempt to impart medical knowledge to the pupils, not with the object of creating a well equipped and highly trained medical profession in India, but with a selfish motive of creating assistant surgeons and sub assistant surgeons. No

effort was made to encourage their medical students to gain an insight with the methods of research and any initiative in any medical man in service which means, in India subordinate science for the Indians, is stifled as far as it could be done. No post graduate courses have so far been introduced in any of the Government Medical colleges in India and the independent medical practitioners are not allowed or at least encouraged to work in any of the Government institutions to improve their knowledge of the medical science or to undertake any complex problem of research. He anticipated better results for the development of the independent profession in India. If the profession was released from the mental thralldom of a peculiar caste system and a uniform growth, if the profession was encouraged instead of the wide gradations that exist between the I. M. S. Assistant Surgeons, and Sub-Assistant Surgeons, if equal facilities existed for the M. S. and the Indian graduates in the Colleges, and Hospitals, for work, and appointments, if fair play and equality of treatment were kept in view in the distribution of teaching and hospital appointments between the Europeans and Indians, if the relationship of medical brotherhood was considered above the petty and manufactured clanishness of different medical services. He referred to Lord Morley's proposals regarding the possibility of fostering the growth of an independent medical profession in India by transferring to independent practitioner some of the posts then held by the officers of the Indian Medical Service. The Government of India yielded to a certain extent but the bureaucracy was too powerful for both the Secretary of State for India and the Government of India. The opposition of the powerful Indian Medical Service led to the climbing down of the Government of India and the Secretary of State had to withdraw into his honest proposals of liberalising the medical profession in India. Their colleges, their hospitals their medical officers of all grades were to maintain the supremacy of the I. M. S. in all matters medical and sanitary. He instanced the memorandum of the British Medical Association in which they overawed the present Secretary of State with threats to boycott the services and dictated their terms which were all for the benefit of the officers of the Indian Medical Service.

##### I. M. S. Predominance.

The speaker urged that the professional appointments should not be the monopoly of the I. M. S. and best men in India and out of India should be taken to the teaching. He further urged for the specialisation of studies of the Indian student as he was in no way inferior in calibre to that of an European student and advocated post graduate lectures and work as a special feature in India's colleges, the whole Indian Medical profession was unanimous that the Military services must be distinct from the Civil Medical Service as it attended to efficiency on neither side, that military officers were transferred to the civil and again reverted to the military as occasion required. We must now realise once for all, said the speaker, that the growth of indigenous medical profession through the Government help is now likely we must stand on our own legs. We must nationalise a medical education, start our own medical colleges, and our own hospitals, under pure Indian central management and. In conclusion, the speaker urged his hearers to follow Bengal and start independent medical colleges all over the country and carry on a vigorous and continuous propaganda for the uplift of their beloved profession the conference was adjourned to 8 A.M. to-morrow, when the draft resolution will be considered. —(Special Service.)

#### Muhammadan Educational Conference

##### At Amraoti.

AMRAOTI, December 27.

The Hon'ble Mr. Haroon Jaffer, President-elect of the All-India Mohamedan Educational Conference accompanied by Hon'ble Mr. Khatib, Mr. Qazi and a number of delegates reached Amraoti before noon on the 26th. A deputation headed by Khan Saheb Maulvi Abdul Qadir, received him at Badnera. On arrival at Amraoti the President elect was received by the chairman of the reception Committee, Secretary of the conference and members of the Reception Committee and was garlanded. The President elect and party drove to and are staying at the Circuit House.

The proceedings of the All-India Mohamedan Educational Conference began with the recitation of the Holy Quran. Among those who attended the conference were the Hon'ble Mr. Khatib, Mr. H. A. Ansari, Registrar, Umanah University, Mr. Mohiuddin, Assistant D. P. I. Hyderabad State Mr. Ghulam Bhik of Punjab, Maulvi Ashraf of Banawalpur State, Mr. Jamaluddin Qadri of Gujrat, professors, Aligarh Moslem University and several distinguished delegates and educationists. Mr. Turner, the Commissioner of Behar and several European Ladies and Hindu gentlemen also attended. There was a fairly large gathering in the opening sitting. Nawab Salamullah Khan, Chairman of the Reception Committee read his address in Urdu after which, Moulvi Mohiuddin of Umanah University proposed the Hon'ble Mr. Haroon Jaffer to the chair in a very forceful speech justifying his claim to the presidential chair and he was followed by Moulvi Abdul Qadir. The President amidst acclamations took the chair and delivered his address in a very effective and persuasive manner dealing with all aspects of education vitally concerning the Moslem community.

##### N. C. O. Notes.

Dr. Muhammad Alam and Muhammad Mumtaz, two very eminent and prosperous Barristers of Gujrat city (Punjab) have left their practices in obedience to Non-Co-operation.

Seth Chirajdin Rais of the same city has renounced all honours and titles including Kaiser-i-Hind Medal and has also sold away his war-bonds at a capital loss.

#### The College Students' Conference, Resolutions of Importance.

NAGPUR, December 27.

(1) This conference records its profound sense of grief at the demise of our great leader and revered patriot, Lok. Bala Gangadhar Tilak, the pioneer of Indian nationalism, and a staunch advocate of national education and further resolves that the qualities of patriotism, courage, self-sacrifice, and devotion to the motherland of which he was the unique embodiment, will ever be the guiding principles of the students of this country.

(2) This conference puts on record its profound sense of grief at the demise of Sheikh-ul-hind Maulana Mahdud Hussain, whose great and meritorious services to the cause of Islam, and in the direction of the Hindu-Moslem unity, will, in its opinion, be a source of inspiration to the youths of the Motherland.

(3) In view of the nation's call and in consonance with the policy of Non-co-operation with the Government, as expressed in the resolution of the Calcutta Congress, this All-India college students' conference after deliberate consideration whole heartedly supports the immediate and unconditional boycott of Government and colleges and accordingly advises the college students of India to respond to it.

(4) This Conference looks to the national leaders to bring into existence in every province and at an early date; the National Colleges conducted on National lines, affiliated to the National Universities for the convenience and benefit of those Student Non-co-operators, who might wish to continue their education.

(5) The Conference further hopes that provision for technical education, as far as possible, be made in such institutions, to enable the needy students to undertake an independent calling in order to maintain the plain and decent living for himself and those dependent on him.

(6) This conference suggests to student non-co-operators to take up following programme of national work according to their strength and ability. To take up propaganda work of the Indian National Congress, if possible after training under the guidance of the local leaders and to popularise it specially in villages; to form themselves into *sewa samitis* or volunteer corps for social service and to prepare themselves for the role of national police to maintain peace and order in cities, towns, and villages as the case may be, to take up primary education in villages to form temperance unions in order to check the drinking habit of the people by all honourable means. To learn the art of weaving and hand spinning and to promote the same in the villages and towns;

(7) This conference is of opinion that Students' Non-co-operation Boards be established in every province with a view to keep a record of the doings of and see to render all possible assistance to the Student Non-co-operators of that province and also to settle a line of action according to the local circumstances.

(8) This Conference is of opinion that the local leaders of the different provinces should institute the Boy Scout movement on a National and Independent Basis with a view to turn the young Generation into a Militia.

(9) This Conference urges upon the students of India to scrupulously observe Swadeshi Vrat, even at a sacrifice.

(10) This Conference urged upon the students of India to avoid all luxurious and fashionable habits and to adopt a plain, cheap, and virtuous life.

(11) This Conference fully sympathises with the students of the Punjab, who suffered hardships during the Martial Law regime.

(12) This Conference recommends that the indigenous systems of Ayurvedic and Unani Medical sciences be encouraged by all true lovers of India and urges upon the students going for Medicine that they should take keen interest in this study, more than in the foreign systems of medicine, owing to their interest beneficial qualities and cheapness and further appeals to the parents to help the students in such pursuits of knowledge.

(13) This Conference further requests All-India Ayurvedic Conference and the promoters of Unani Medical science to carry on a vigorous and patient research to recover the lost treasures of both the sciences.

(14) As thinking and speaking in English not only denationalises the student population crams his originality but also mars his progress intellectually and mentally, this Conference urges upon the students of India to use only Vernacular in their correspondence, daily talk, and provincial deliberations.

(15) This Conference accepts the constitution drafted by the Reception Committee of the All-India College Students' Conference and as amended by the Subjects' Committee. —(Special Service.)

#### Another Account.

##### Lajpat Rai's Withdrawal.

NAGPUR, December 27.

The All-India College Students' Conference resumed its sittings yesterday evening and prolonged it till late into night. Lala Lajpat Rai opened the proceedings and expressed his regret that he could not guide the deliberations of the Conference partly because he was opposed to the workings of the non-co-operation resolution adopted by Subjects Committee and partly because he was busy with Congress work. The President therefore left the Conference and Mr. Pickthall, Editor of the *Bombay Chronicle* took the chair.

##### Immediate and Unconditional Boycott.

Two resolutions mourning the death of Mr. Tilak and Mahomed Hussain Sheikhulhind. were passed. Then came the non-co-operation resolution demanding immediate and unconditional boycott of Government and Government aided Colleges. The resolution was keenly contested and long and heated orations were delivered on both sides amidst a great uproar and confusion. Motion was eventually put and agreed to by an overwhelming majority. Thereupon polling was demanded and delegates divided as follows:—Madras 40 for 1 against; Bombay 87 for 22 against; Bengal 33 for 27 against; Central India all for; United Provinces all for; Behar and Orissa all for; Punjab with an exception of two all for; Assam 5 for, and 7 against; Andhras all for and Central Provinces 150 for and 30 against.

##### Mr. Pickthall.

The President in his closing speech at the Conference remarked that Lala Lajpat Rai's motives in leaving the Conference should not be misunderstood. He was a great leader and selfless worker in the cause of the nation. —A.P.

# 35th National Congress.

## Subjects' Committee Meeting.

### Interview with Mahathma Gandhi.

#### Press Opinions on Presidential Address.

##### The Andhra Delegates' Camp.

(From our special correspondent.)

NAGPUR, December 27. The Congress Committee met on the 24th. No business was transacted except recording the Secretaries' report. Questions on the Congress creed and continuance of the British Congress Committee were referred to the Subjects' Committee. Three hundred Andhra delegates arrived, including Messrs. K. Nageswara Rao, Konda Venkappayya, B. Patnabhi Seetha Ramayya, A. Kaleswara Rao, Parankusam Sreeramamuriy, Suryanarayana, B. Sundara Rao, G. Subbarayan, K. V. R. Swamy, Gollapudi Sitarama Sastry, G. Ramanaiah, D. Hanumantha Rao, K. Raja Rao, D. Subba Rao, S. R. Malladi, G. Rameswara Rao, Rangaswamy Iyengar, T. Malla Reddy, and many others.

##### More, a Liberal Federation Address.

The Presidential address was received with bitter disappointment. It is generally regarded as a Presidential address worthy of only the Liberal Federation. The President was not able to read through the bustle, which subsided when Mahathma Gandhi held an overflow meeting with 5000 delegates who had no accommodation. As yet, 16,000 delegates, including 5000 Kisan delegates, have been registered. The Reception Committee is about 3000 strong. Mr. Pal read the Presidential address. Copies were not distributed.

Subjects' Committee members have been elected. Enthusiasm and orderly discussion prevails. An intense feeling against Pledgers practising, pervades.

##### Andhra Members.

The following are among the members of the Subjects' Committee to represent the Andhra Congress circle. Mr. Somarajulu, Ganjam; Mr. Bunchi Sundararau, Vizag; Mr. G. V. Subbarayan, Godavari; Mr. Ghulam Mohideen Saheb, Kistna; Mr. Duggirala, Gopala-Krishnayya, Gunur; Mr. T. Malla Reddy, Nellore; Mr. Radha Krishnayya, Kurnool; Mr. Rangaswamy Iyengar, Chittoor; Mr. Sabhapati Rao, Bellary; Mr. Subramanya Sastry, Anantapur; Mr. Rameswara Rao, Madras.

##### Tamil Province.

The Jitendra Lal Banerjee Party claims election in preference to the Das Party. The contention is not yet over. The Tamil Province, as usual, voted by tickets, all 14 Non-co-operators, as a ballast against the All-India Congress Committee members. Much enthusiasm prevails on account of Non-co-operation.

##### Invitation of Next Congress.

Certain quarters entertain Republican ideas. The Subjects' Committee meets at noon to-day. The Andhras are keen about inviting the Congress.

Great excitement prevailed in the Bengal camp over the Subjects' Committee. Over elections question in the morning. Last night's elections were set aside. Mr. Das presided. Keen discussion ensued. It ended in disorderly fighting with sticks. One or two chairs seem to have been broken. Fresh elections are reported to have taken place. (By wire).

##### Mahathma Gandhi Interviewed.

[The following is the text of an interview with Mahathma Gandhi by the Madras Mail Correspondent in the Congress Camp at Nagpur.]

I called on Mr. Gandhi at Nagpur this morning, and had a talk with him on his views in regard to the prospects of the Non-co-operation movement, based on his experience of it during the last three months.

Asked as to his impressions formed as a result of his activities during the last three months, Mr. Gandhi said:—"My own impression of these three months' extensive experience is, that this movement of Non-co-operation has come to stay and is most decidedly a purifying movement, in spite of isolated instances of rowdiness, as, for instance, at Mrs. Besant's meeting in Bombay, at some places in Delhi, Bengal and even in Guzerat. People are assimilating day after day the spirit of non-violence, not necessarily as a creed, but as an inevitable policy. I expect most startling results, more startling than, say, from the discoveries of Sir C. Bose, from the acceptance by the people, of non-violence. If the Government could be assured beyond any possibility of doubt, that no violence would ever be offered by us, the Government would, from that moment, alter its character unconsciously and involuntarily, but none the less surely on that account."

Alter its character in what directions?

Mr. Gandhi replied:—"Certainly in the direction in which we ask it should move, that being in the direction of Government becoming responsive to every call of the nation."

Will you kindly explain?

By that, I mean, said Mr. Gandhi, people will be able, by asserting themselves through fixed determination and self-sacrifice, to gain redress of the Khilafat wrongs, the Punjab wrongs and attain the swaraj of their choice.

But what is your Swaraj and where does the Government come in there, the Government which you say, will alter its character unconsciously?

My Swaraj, said Mr. Gandhi, is the Parliamentary Government of India in the modern sense of the term, for the time being, and that Government would be secured to us either through the friendly offices of the British people or without them.

What do you mean by without them?

This movement, continued Mr. Gandhi, is an endeavour to purge the present Government of the selfishness and greed which determine almost every one of their activities. Suppose that we have made it impossible, by disassociation from them, to feed their greed, they might not wish to remain in India, as happened in the case of Somaliland, where the moment its administration ceased to be a paying proposition they evacuated it.

How do you think this will work in practice?

What I have sketched before you, said Mr. Gandhi, is the final possibility. What I expect is that nothing of that kind will happen. In so far as I understand the British people, I think that they will bow to the inevitable. They will recognise the force of public opinion when it has become real and potent. Then, and only then, will they realise the hideous injustice which, in their names Imperial Ministers and their representatives in India have perpetrated. They will, therefore, remedy the two wrongs in accordance with the wishes of the people, and they will also offer a Constitution exactly in accordance with the wishes of the people of India as represented by their chosen leaders.

##### Suppose British Government Withdraws.

Supposing that the British Government wish to retire because India is not a paying concern, what do you think will then be the position of India?

Mr. Gandhi answered:—"At that stage, surely it is easy to understand that India will then have evolved either an outstanding spiritual height or ability to offer violence against violence. She will have evolved organising ability of a high order, and will, therefore, be in every way able to cope with any emergency that might arise."

In other words, you expect the moment of British evacuation, in such a contingency arises, will coincide with the moment of India's preparedness and ability and conditions favourable for India to take over the Indian administration as a going concern and work it for the benefit and advancement of the nation?

Mr. Gandhi answered with an emphatic affirmative. My experience during the last three months fills me with the hope, continued Mr. Gandhi, that within the nine months that remain of the year in which I have expected Swaraj for India, we shall redress the two wrongs, and we shall see Swaraj established in accordance with the wishes of the people of India.

Where will the present Government be at the end of the nine months?

##### The Lion with the Lamb.

Mr. Gandhi, with a significant smile said:—"The lion will be with the lamb."

As Mr. Gandhi had many visitors and many engagements awaiting him, I withdrew. Mr. Gandhi suggested to me that the interview might be resumed at some other time.

##### The Subjects' Committee

##### Change of Constitution.

NAGPUR, December 27.

The Congress Subjects' Committee met this afternoon and is understood to be engaged in animated discussion of Mr. Gandhi's resolution about change in the Congress creed, that is, the attainment of Swaraj by all legitimate and peaceful means. Rumour has it that while one party of certain moderate thinkers took objection to the change in the creed, another was inclined to go to the other extreme and advocate Republic in India. But the probability is that the Subjects' Committee's recommendation on the embodiment of Mr. Gandhi's resolution would be carried all the same. Still opposition is expected. Some objection seems to have been taken as to the validity of the Subjects' Committee's report inasmuch as it was a two man's show as indicated by Mr. Rangasami Iyengar in his minute of dissent!! If the Subjects' Committee continues its business at this rate, it is feared there will be no Congress sitting tomorrow, as the all controversial question of Non-co-operation is far down. (Special Service.)

##### Congress Creed

##### Subjects' Committee's Approval.

189 For and 30 Against.

NAGPUR, December 27.

The Congress Sub-Committee sat up to nine o'clock this evening and it is understood adopted by an overwhelming majority for Gandhi's resolution regarding the change in the Congress creed. Substituting the attainment of Swaraj, by all legitimate and peaceful means. Polling was about one hundred eighty for and about thirty against. The Congress meets tomorrow when the resolution about the creed would be discussed. The Subjects' Committee again meets tomorrow morning. (Special Service.)

##### Madras Representation.

##### Gandhi Majority.

NAGPUR, December 27.

It is understood that a majority of the Madras members of the All-India Congress Committee had no sitting on the Subjects' Committee as the ex-officio members are opposed to Mr. Gandhi's full programme of Non-co-operation as generally favour Mr. C. R. Das programme, but last night return of members to the Subjects' Committee by majority indicate that they are almost entirely in accord with Mr. Gandhi's programme. (Special Service.)

##### Bengal Delegates' Representation.

NAGPUR, December 27.

An unfortunate scuffle in which it is stated lakhs and pieces of wood were used is understood to have taken place last night in Bengal camp in connection with the election of delegates to the Subjects' Committee. About four hundred persons who had arrived yesterday by Calcutta Mail from Bengal did not obtain delegation tickets in time to attend the Congress or to enable them to be present at the meeting for election to the Subjects' Committee. Therefore, on their behalf a motion was made by a delegate from Mysore for the adjournment of the meeting till to-day by which time they had hoped to secure tickets, but it appears that after somewhat an animated discussion, the motion was lost. This discomfort seems to have surcharged the atmosphere in the camp with feelings of excitement which evidently developed into scuffle on the matter being reported at once to some of the leaders like Mr. Vijayaraghavachari and Mr. Gandhi. It appears the former ordered fresh election which was accordingly held this forenoon, detailed results of which are not available at the time of wiring. (Special Service.)

##### A Slight Breeze.

NAGPUR, December 27.

This afternoon it could be ascertained that another unfortunate scuffle but a more serious one than that of last night, occurred this morning in the Bengal delegates' camp when the election to the Subjects' Committee was made a second time.

It appears that a majority of the Bengal delegates elected to the Subjects' Committee are opposed to the programme relating to the Boycott of Educational Institutions and Law Courts. As a result of the scuffle, some three or four were slightly injured, a Marwari delegate having had to fare worse. (Special Service.)

##### Congress Pandal.

##### Want of Accommodation.

NAGPUR, December 27.

Yesterday the Congress pandal was as packed as the authorities had to close issuing tickets to the delegates and members of the Reception Committee for want of accommodation. There were only 5000 male and 900 female visitors. (A.P.)

##### Press Opinions.

##### Independent.

ALLAHABAD, December 27.

The Independent commenting on the Nagpur Congress presidential address says:—"We must candidly confess Mr. Acharya has not come up to our expectations especially in his references to the Congress creed and non-co-operation. He was failed to take note of the enthusiasm we see on all sides. He has still faith in British education and freedom loving Britisher."

##### I. D. Telegraph.

LUCKNOW, December 27.

The Indian Daily Telegraph says:—"The presidential address at Nagpur Congress is not without striking passages but the scheme of attaining responsible government it puts forward is based on the assumption that British Rule in India has become not only intolerable to the people but that the Montagu-Chelmsford Reforms are unworkable. It seems fairly certain that the Nagpur Congress will launch another campaign of new form of non-co-operation, which will mean an undisguised boycott not only of British goods but of British administration."

##### Times of India.

BOMBAY, December 27.

Commenting upon the Congress Presidential Address, the Times of India says:—"Lala Lajpat Rai expressed no opinion upon it was too late for his views to be effective, but Mr. Acharya went to the other extreme and his address which was a purely personal expression of view leaves the plain man dazed by its originality. The paper concluded:—"Address leaves on the mind indelible impression of courage without knowledge and patriotism without experience. It is instinct with intellectual ferment which is now abroad untutored by any practical experience of conditions of national growth and progress."

##### Bombay Chronicle.

The Bombay Chronicle says:—"It is an embodiment of considered philosophy of politics and it is with true eloquence and true vision of a radical that Mr. Acharya dissects the causes of the discontent of India, suggests remedy and above all urges the need of maintaining that right human and human attitude of mind which will stimulate and help the effort of nature to release the energies of our people."

##### Advocate of India.

The Advocate of India says:—"It could not be pleasing to Gandhies. The paper further adds, Mr. Acharya has always been credited with a certain amount of courage and he has lived up to his reputation by boldly denouncing Mr. Gandhi's impossible programme. The rest of the address is a jumble of political philosophy and historical half truths that can have no bearing on India."

##### C. and M. Gazette.

LAHORE, December 27.

Commenting on the Congress Presidential address the Civil and Military Gazette writes:—"Mr. Acharya took a courageous line denouncing the principal features of the non-cooperation programme. In fact, he appears to have changed himself on the side of Pandit Malaviya, his programme of national building as alternative to non-co-operation being largely based on ideas propounded by the Pandit at Lahore and Allahabad and elsewhere."



అర్చితైశ్చ కృత్యైశ్చ కృత్యవహః. — పుంగవనామః  
 వైశ్చక్యమహాకీయాంబంధః. ది. అహ్మసామిశ్రేష్ఠీశాని  
 జహన్యమృతంద గుమిగూడి రాంబోపు జహాభాల్కృతం  
 జహాభా మేన్యూత్. తిర కాంబోభో కృత్యవహః “వైశ్చక్య  
 య” అనుపదమును గొట్టివేసి మూడిపారమునందు చూపించింద  
 “హామటి” యను పదమును బాగ్మయనట్లు చేసిన యాత్రకృత్య  
 యపులముగను గారల సహితముగను చర్చ చేసిరి. ఇచ్చమిద  
 “అర్చితైశ్చ కృత్యయ” అనుపదమును బాగ్మయనట్లు ప్రభుకృత్య  
 వారిని ప్రార్థించుచు పన్నును కమియనన బారిని శ్రీమన  
 చెందిన మదిరాను గవర్నకు గారిని తంత్రిపార్వత సమా  
 రమును దెప్పిరి. (తలిబాగ్మయనందలి యార్చితైశ్చ కృత్యవైశ్చక్య  
 రముగా నభిజేసి తమ మతాభిమానమును బావనలనని బా  
 మబామ.



యిది విశ్వీతి పర్యవృత్తిని, భావతృప్తిని, జనానా, కరిగించుటలో శ్రేష్ఠమయినది. మేనాదు, అమృతమును, ని  
 క్కాద, శుక్లవృత్తిని, జరిమాత్రము, మొదలగువాటిని కూరించి  
 యంతిగాలిని, పర్యవమృతమును, కాదనుభవమును, యావన  
 యంతోమేనాదు, సంతాపము కలిగించును, 2 దశమిలు చూచును  
 20 తుల దశమిలు 1-4-0 ప. పి. 0-6-0. శోభాతృప్త్యలభ్యము  
 ము కలబద్ధమును పొగొట్టును. ద 1-5 కల 10 పి.పి. అర్చ  
 పి. తి. ప. అందుకం వెని, ఆయుర్యేదనమాజం.  
 (2878) పరిదేపి, నబాద బిల్లా, (Via) మిగోలు.

